

Bilagorna till version 2 av ...

Lärohandledning
Åk 4

Karin Fällman-Bajagić
Christina Hansson
Susan Nieland

Sanoma Utbildning

SANOMA UTBILDNING

Postadress: Box 38013, 100 64 Stockholm
Besöksadress: Rosenlundsgatan 54, Stockholm
www.sanomautbildning.se
info@sanomautbildning.se

Order/Läromedelsinformation

Telefon: 08-587 642 10

Redaktion: Kristina Hoas

Projektleddning och redaktör: Karin Lönnqvist/Långnäs Bokprojekt

Grafisk form: Anette Hedberg/AH Form

Illustrationer: Anette Hedberg/AH Form, utom sid. 67, 86–87, 102, 113, 115, 119–120: Feri Fazeli/
Fazeli form & illustration

Bilagorna ingår i nedanstående titel och får enbart användas tillsammans med den för undervisning i egen klass.

ZickZack 4 Skrivrummet Lärarhandledning, version 2

ISBN: 978-91-523-5764-4

© 2021 Karin Fällman-Bajagić, Christina Hansson, Susan Nieland och Sanoma Utbildning AB, Stockholm

Kopieringsförbud! Detta verk är skyddat av lagen om upphovsrätt. Kopiering, utöver lärares rätt att kopiera för undervisningsbruk enligt Bonus Copyright Access avtal, är förbjuden. Sådant avtal tecknas mellan upphovsrättsorganisationer och huvudman för utbildningsanordnare, t.ex. kommuner/universitet. För information om avtalet hänvisas till utbildningsanordnarens huvudman eller Bonus Copyright Access. Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år samt bli skyldig att erlägga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

Undantag från kopieringsförbudet: Sidor märkta ”Kopiering tillåten”.

Innehåll

Inledningens bilagor

• Affischer på texttyperna	A–F	4
• Träna muntlighet	G	16
• Träna källkritik	H–K	17
• Utveckla meningar	L	22
• Sambandsord	M	25
• Matriser	N–Q	26

Texttypernas bilagor

• Återberättande texter	1–17	30
• Beskrivande texter	1–16	49
• Instruerande texter	1–17	67
• Argumenterande texter	1–12	86
• Berättande texter	1–14	100
• Förklarande texter	1–12	115

ÅTERBERÄTTANDE TEXTER

dagbokstexter

redovisningar

rapporter

artiklar

biografier

A(1)

ÅTERBERÄTTANDE TEXTER

Syfte

Att återge händelser, återberätta något som hänt

Struktur

Rubrik

Inledning som ger bakgrund (vad, vem, var, när)

Händelser i kronologisk ordning, indelade i stycken

Avslutning som sammanfattar

Språkliga drag

Preteritum

Sambandsord för att visa tid och ordning

Första och tredje person

Skrivtips

Skriv detaljer och kommentarer, som gör texten
intressant för läsaren.

A(2)

BESKRIVANDE TEXTER

faktatexter som
beskriver ...

länder

djur

religioner

klimat

upptäckter

B(1)

BESKRIVANDE TEXTER

Syfte

Att presentera fakta och information

Struktur

Rubrik

Klassifikation som talar om vad som ska beskrivas

Information indelad i stycken utifrån innehåll,
ofta med underrubriker

Bilder, tabeller och diagram som förtydligar

Språkliga drag

Presens

Sambandsord för att strukturera fakta

Ämnesspecifika ord

Skrivtips

Använd ett tydligt och opersonligt språk.

B(2)

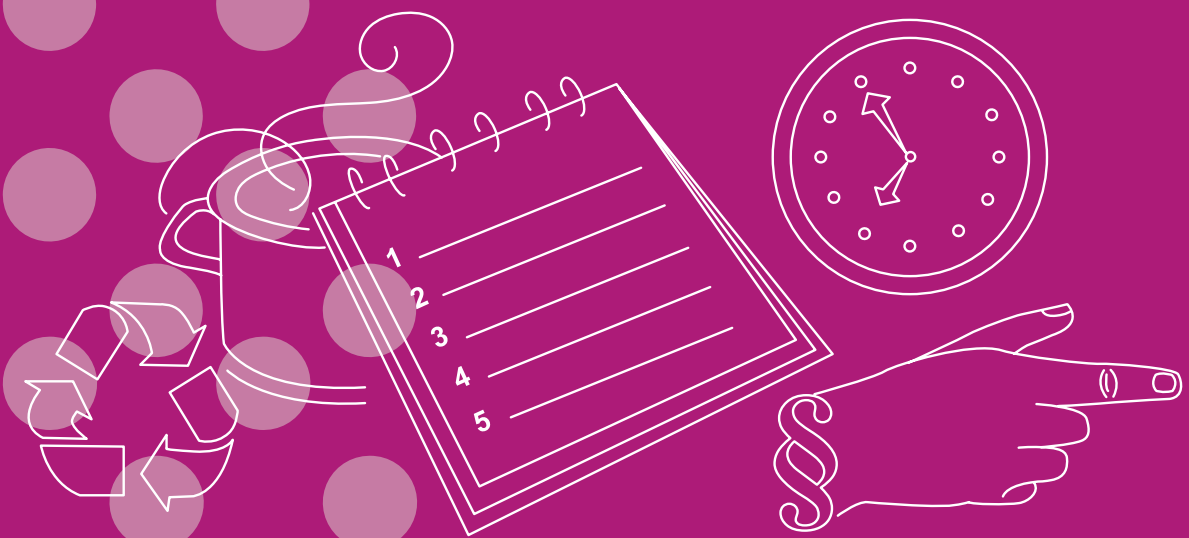
INSTRUERANDE TEXTER

arbetsbeskrivningar

recept

instruktioner

manualer

C(1)

INSTRUERANDE TEXTER

Syfte

Att instruera, tala om, visa hur man gör något

Struktur

Rubrik

Lista med material eller ingredienser

Stegvisa instruktioner i ordningsföljd, ofta numrerade

Bilder som förtydligar texten

Språkliga drag

Imperativ

Sambandsord för att lägga ihop information

Ämnesspecifika ord

Skrivtips

Skriv korta och tydliga meningar.

C(2)

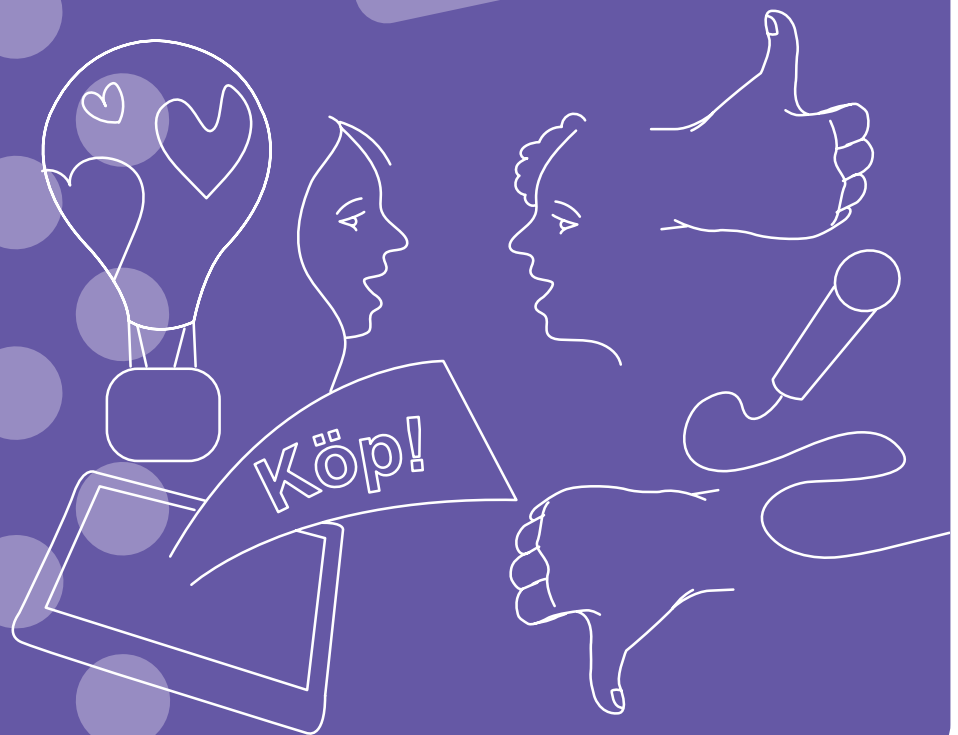
ARGUMENTERANDE TEXTER

insändare

annonser

recensioner

klagobrev

D(1)

ARGUMENTERANDE TEXTER

Syfte

Att påverka, argumentera för en åsikt, övertyga

Struktur

Rubrik

Inledning som presenterar en åsikt och ger en bakgrund

Argument uppdelade i stycken

Avslutning som sammanfattar eller upprepar åsikten

Språkliga drag

Presens och imperativ

Sambandsord för att strukturera argument

Retoriska knep för att påverka, locka eller övertyga
(känsloladdat språk, retoriska frågor, överdrifter,
rim, allitteration ...)

Skrivtips

Påverka läsaren med hjälp av språket.

D(2)

BERÄTTANDE TEXTER

skönlitteratur
till exempel ...

fabler

sagor

romaner

noveller

E(1)

BERÄTTANDE TEXTER

Syfte

Att förmedla upplevelser och ibland kunskap

Struktur

Rubrik

Inledning som fångar läsaren

En serie händelser, en konflikt eller ett problem

Upplösning samt avslutning

Språkliga drag

Preteritum (oftast)

Sambandsord för att visa tid och ordning, skapa spänning
och väcka känslor

Första eller tredje person

Dialoger

Skrivtips

Använd ett språk som gör intryck på läsaren (verb som
beskriver handlingar, tankar och känslor, adjektiv
och adverb, liknelser och metaforer)

E(2)

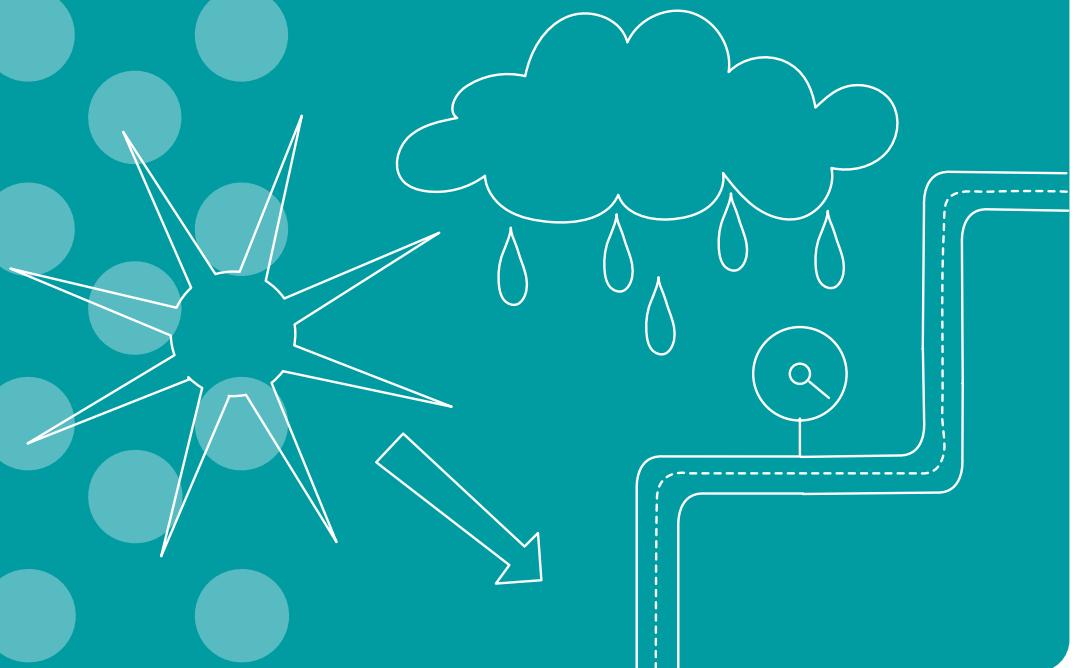
FÖRKLARANDE TEXTER

faktatexter som
förklarar ...

fenomen i naturen

vattnets kretslopp

människokroppen

F(1)

FÖRKLARANDE TEXTER

Syfte

Att förklara hur något fungerar, varför något händer

Struktur

Rubrik

Definition som talar om vad som ska förklaras

Förklaring i olika steg

Avslutning som sammanfattar

Bilder, tabeller och diagram som förtydligar

Språkliga drag

Presens (utom vid historiska händelser)

Sambandsord för att visa tid och orsak/verkan

Ämnesspecifika ord

Skrivtips

Konstruera meningarna så att förklaringen blir tydlig.

F(2)

Punkter att fokusera på vid muntlig interaktion (samtal)

DELAKTIGHET: Eleven ...

- deltar aktivt i samtal
- tar initiativ
- ställer frågor
- driver samtalet framåt
- stödjer den andra personen
- deltar jämställt

INNEHÅLL Eleven ...

- kommenterar
- instämmer/motsäger
- utvecklar frågeställningen
- ber den andra att vidareutveckla sin ståndpunkt
- uttrycker sig klart och tydligt, är lätt att förstå
- använder egna erfarenheter
- håller sig till ämnet
- kan samtala om olika ämnen
- ger exempel, jämför, för in olika perspektiv

STRUKTUR Eleven ...

- beskriver, uttrycker åsikter, förklarar, reflekterar, berättar historier och återger skeenden
- är strukturerad och lätt att följa
- använder sambandsord

SPRÅK (MENINGSBYGGNAD, ORDVAL) Eleven ...

- omformulerar sig om det är svårt att finna rätt ord försöker uttrycka tankar, idéer och innehåll även när språket inte riktigt räcker till
- förtydligar genom att till exempel använda adjektiv och adverb (ganska, helt/alldeles)
- använder en vokabulär bortom vardagsspråket
- använder komplexa meningar med huvudsats och bisats

SPRÅKRIKTIGHET Eleven ...

- använder ord och fraser på ett sätt som visar på förtrogenhet med språket
- böjer ord på ett korrekt sätt
- vågar uttrycka sig även om det inte alltid blir språkligt korrekt

UTTAL Eleven ...

- har ett tydligt uttal
- talar med flyt

Vilket svar är rätt? Vilken källa kan man lita på?

Svara på frågorna och ange källorna. Om svaren är olika, vilket svar anser du var mest rätt? Varför?

1. Hur många invånare har London?

A _____

B _____

C _____

Jag tror att svar _____ är mest rätt för _____

2. Hur hög kan en gran bli?

A _____

B _____

C _____

Jag tror att svar _____ är mest rätt för _____

H(1)

3. Hur gammal är Carl XVI Gustav?

A _____

B _____

C _____

Jag tror att svar _____ är mest rätt för _____

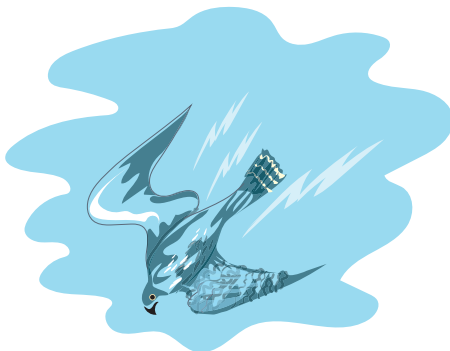
4. Vilken hastighet kan en pilgrimsfalk komma upp i när den dyker efter ett byte?

A _____

B _____

C _____

Jag tror att svar _____ är mest rätt för _____

H(2)

Tänk till! Är det troligt?

Läs följande påståenden och markera de du tror är sanna med grönt och de du tror är bluff med rött. Fundera också på varför du bedömer som du gör.

1. Nästa vecka kommer alla toaletter på skolan att vara stängda hela dagarna.
2. Hädanefter kommer det alltid att serveras läsk i matsalen.
3. Alla elever kommer att få en bok var inför höstlovet.
4. Västerås ska bli Sveriges nya huvudstad.
5. Snart ska det byggas en bro mellan Sverige och Finland.
6. Haparanda i Sverige och Torneå i Finland ligger precis bredvid varandra.
7. När klockan är 8:00 i Haparanda är den 9:00 i Torneå.
8. Bikolibrin väger bara cirka 2 gram.
9. Sverige är 500 km från norr till söder.
10. Tuggummi ska hädanefter bara säljas på apotek.
11. Max slutar med hamburgare och börjar med fiskbullar istället.
12. Alla 10-åringar ska få lära sig att flyga helikopter.
13. Min kusin sjunger bäst i hela världen.
14. Om du betalar 12 kronor för frakt till oss så får du ett par skor gratis.
15. I morgon ska hela klassen cykla till Paris.
16. Ingen sport kommer hädanefter att visas på TV.

Vad är fakta och vad är en åsikt?

Ringa in rätt svar.

1. Mitt favoritdjur är hund.	Fakta	Åsikt
2. En orm är ett kräldjur.	Fakta	Åsikt
3. Det finns mer än en miljard människor i Kina.	Fakta	Åsikt
4. En ros är vackrare än en tistel.	Fakta	Åsikt
5. Fotboll är en jätterolig sport.	Fakta	Åsikt
6. Gotlandsrusset är en ponny.	Fakta	Åsikt
7. Pandor äter helst bambu.	Fakta	Åsikt
8. Pandan samlar, äter och smälter mat 12 h/dygn.	Fakta	Åsikt
9. Pandor är jättesöta.	Fakta	Åsikt
10. Åreskutan är ett ganska högt fjäll.	Fakta	Åsikt
11. London är en spännande stad.	Fakta	Åsikt
12. Tvålen har en fantastisk doft.	Fakta	Åsikt
13. Bröderna Lejonhjärta är skriven av Astrid Lindgren.	Fakta	Åsikt
14. Sandbollen är årets godaste glass.	Fakta	Åsikt
15. Kakao odlas i Ghana.	Fakta	Åsikt
16. Mörk choklad är godare än ljus.	Fakta	Åsikt
17. Färgen blå finns i många nyanser.	Fakta	Åsikt
18. Blått är den finaste färgen.	Fakta	Åsikt

Vem ska man tro på?

Läs påståendet och fundera på vilken källa du tycker är mest trovärdig.
Skriv siffrorna 1 till 5 i rutorna, 1 är minst och 5 är mest trovärdig.

1. Det kommer att regna på idrottsdagen i morgon.

☐	Mamma
☐	Din kompis
☐	TV-meteorologen
☐	Din lärare
☐	Din idrottslärare

2. Skolan kommer att vara stängd 1 april.

☐	Dagstidningen
☐	Skolans hemsida
☐	Din lärare
☐	Din lillebror
☐	Din rektor

3. Alla barn under 15 år får var sin glass gratis hos Glassnisse.

☐	Glassnisses reklamblad
☐	Din klasskompis
☐	Lenas blogg
☐	Din pappa
☐	Glassnisses bror

Utveckla meningar

Utveckla den här meningen	
BYT UT substantiv	
BYT UT verb	
LÄGG TILL ett adjektiv	
LÄGG TILL ett adverb - HUR	
BÖRJA MENINGEN med ett adverb - HUR	

Utveckla meningar

Utveckla den här meningen	
BYT UT substantiv	
BYT UT verb	
LÄGG TILL ett (eller flera) adjektiv	
LÄGG TILL ett (eller flera) adverb - HUR	
BÖRJA MENINGEN med ett adverb - HUR	
HÄNG PÅ information om NÄR	
BÖRJA MENINGEN med informationen om NÄR	
HÄNG PÅ information om VAR eller VART	
BÖRJA MENINGEN med informationen om VAR eller VART	

Utveckla meningar

Utveckla den här meningen	
BYT UT substantiv	
BYT UT verb	
LÄGG TILL ett (eller flera) adjektiv	
LÄGG TILL ett (eller flera) adverb - HUR	
BÖRJA MENINGEN med ett adverb - HUR	
HÄNG PÅ information om NÄR	
BÖRJA MENINGEN med informationen om NÄR	
HÄNG PÅ information om VAR eller VART	
BÖRJA MENINGEN med informationen om VAR eller VART	
BYGG UT MENINGEN med information om VARFÖR genom att använda ett sambandsord	
BÖRJA MENINGEN med informationen om VARFÖR	

Sambandsord

Tid/Ordningsföljd

sedan
därefter
samtidigt
efter
så småningom
för det första
till sist
när
inledningsvis
till att börja med

Tillägg

även
och/också
inte bara – utan även
dessutom
framförallt
tilläggas kan
för att inte tala om
lika viktigt är
slutligen
sist men inte minst

Orsak/Verkan

därför
på så sätt
följaktligen
av den orsaken
detta beror på
anledningen är
på grund av
tack vare
som ett resultat av
således

Jämförelse

jämfört med
i likhet med
emellertid
trots
även om
tvärt emot
men
i motsats till
en skillnad är
å andra sidan

Förtydligande

med andra ord
till exempel
såsom
närmare bestämt
i synnerhet
bland annat
särskilt
inte minst
faktiskt
nämligen

Förutsättning/Förbehåll

men
däremot
i så fall
annars så
ändå
tvärtom
istället
i alla fall
trots att
fortfarande

Stödfrågor vid bedömning av elevers texter (svenska)

Nivå i ZickZack	Texttyp	Stödfrågor vid bedömning	Betygskriterier åk 6
Text	Innehåll	Handlar texten om rätt sak? Är syftet med texten korrekt? Innehåller texten nödvändig information? Engagerar texten läsaren?	Eleven skriver olika slags texter med begräppligt/relativt tydligt/tydligt innehåll,
	Struktur	Är strukturen anpassad till texttypen? Är rubriken kopplad till texten? Finns det en tydlig inledning och avslutning?	... i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande struktur
	Styckeindelning	Har texten en relevant styckeindelning? Används sambandsord för att tydliggöra strukturen?	
Mening	Meningsbyggnad och interpunktion	Är meningsbyggnaden anpassad efter texttypen? Används stor bokstav i början och olika skiljetecken i slutet? Börjar meningarna på ett varierat sätt? Används sambandsord för att utveckla meningarna?	... och viss/relativt god/god språklig variation.
		Språkriktighet (grammatik) Är texten skriven i rätt tempus? Är verben och adjektiven rätt böjda? Är prepositionerna rätt använda? Är substantiven skrivna i rätt form?	
Ord	Ordval	Är ordvalet beskrivande och varierat? Är ordvalet kopplat till ämnet?	
Bokstav	Stavning	Är orden rätt stavade?	Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet med viss/relativt god/god säkerhet.

N

Matris för bedömning av elevers texter (svenska)

Nivå i ZickZack	Texttyp	Elevens text	Nästa steg för eleven	Betygskriterier åk 6
Text	Innehåll			Eleven skriver olika slags texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll,
	Struktur			... i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande struktur
	Styckeindelning			
Mening	Meningsbyggnad och interpunktion			... och viss/relativt god/god språklig variation.
		Språkriktighet (grammatik)		
Ord	Ordval			
Bokstav	Stavning			Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet med viss/relativt god/god säkerhet.

O

Stödfrågor vid bedömning av elevers texter (svenska som andraspråk)

Nivå i ZickZack	Texttyp	Stödfrågor vid bedömning	Betygskriterier åk 6
Text	Innehåll	Handlar texten om rätt sak? Är syftet med texten korrekt? Innehåller texten nödvändig information? Engagerar texten läsaren?	Eleven skriver olika slags texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll,
	Struktur	Är strukturen anpassad till texttypen? Är rubriken kopplad till texten? Finns det en tydlig inledning och avslutning?	... i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande struktur
	Styckeindelning	Har texten en relevant styckeindelning? Används sambandsord för att tydliggöra strukturen?	
Mening	Meningsbyggnad och interpunktion	Är meningsbyggnaden anpassad efter texttypen? Används stor bokstav i början och olika skiljetecken i slutet? Börjar meningarna på ett varierat sätt? Används sambandsord för att utveckla meningarna?	... och viss/relativt god/god språklig variation.
	Språkriktighet (grammatik)	Är texten skriven i rätt tempus? Är verben och adjektiven rätt böjda? Är prepositionerna rätt använda? Är substantiven skrivna i rätt form?	
Ord	Ordval	Är ordvalet beskrivande och varierat? Är ordvalet kopplat till ämnet?	
	Bokstav	Är orden rätt stavade?	Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet på ett i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande sätt.
Kommunikationsstrategier		Är texten begriplig? Vilka andraspråksdrag innehåller texten? Har strategier använts när språket inte räcker till?	Elevens texter kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.

Matris för bedömning av elevers texter (svenska som andraspråk)

Nivå i ZickZack	Texttyp	Elevens text	Nästa steg för eleven	Betygskriterier åk 6
Text	Innehåll			Eleven skriver olika slags texter med begripligt/relativt tydligt/tydligt innehåll,
	Struktur			... i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande struktur.
	Styckeindelning			
Mening	Meningsbyggnad och interpunktion			... och viss/relativt god/god språklig variation.
		Språkkritighet (grammatik)		
Ord	Ordval			
Bokstav	Stavning			Eleven följer grundläggande regler för språkkritighet på ett i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande sätt.
		Kommunikationsstrategier		Elevens texter kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.

Q

En dag bland vikingar

I onsdags åkte jag och mina kusiner till ett vikingamuseum. Vi skulle vara där hela dagen och få lära oss och testa hur det var att leva på vikingatiden.

Först fick vi träffa en viking och klä ut oss i vikingakläder. Vikingen, som hette Brynolf, berättade lite om en by på vikingatiden och visade en kort film. Jag undrar om Brynolf var hans riktiga namn eller om det var påhittat.

Därefter gick vi en vandring genom en vikingaby tillsammans med Brynolf. Det luktade ganska illa eftersom det gick grisar och bökade i en hage bakom några hus. Men vi glömde snabbt den äckliga lukten när vi fick se ett häftigt slagsmål mellan två vikingar, som slogs med svärd och sköld. Slagsmålet var förstås på låtsas men båda två var väldigt skickliga.

Före lunch fick vi också själva prova att använda svärd och sköld. Det var inte så lätt att använda dem samtidigt men Brynolf var en duktig lärare och efter ett tag gick det riktigt bra.

Under lunchen satt vi runt en eld. Vi hade matsäck med oss men fick ändå prova att göra eget vikingabröd. Mjöl, vatten och salt skulle blandas och sedan gjorde vi små platta bullar som vi la på lerskärvor och gräddade i glöden. De var inte särskilt goda men det var roligt att prova.

På eftermiddagen provade vi olika hantverk som keramik, träsnide och vävning. Det var svårt men jag gjorde i alla fall en keramikring som jag tänker ha i en rem runt halsen.

Till sist fick vi leka vikingalekar en stund. Den roligaste leken hette armkrok. Vi stod två och två mitt emot varandra och krokade tag i varandras armar. Det gällde att dra ner den andra på marken. Den som först ramlade, förlorade. Jag tävlade mot Jonny och vann.

På kvällen var jag jättetrött men hade ändå svårt att somna eftersom vi hade haft så kul hela dagen.

senaste istiden

115 000 f. Kr.–cirka 10 000 f. Kr

vikingatiden

800 e. Kr.–1050 e. Kr.

äldre stenåldern

13 000 f. Kr.–4 000 f. Kr.

medeltiden

1050 e. Kr.–1500 e. Kr.

yngre stenåldern

4 000 f. Kr.–1 700 f. Kr.

nya tiden

1500 e. Kr.–nutid

bronsåldern

1 700 f. Kr.–500 f. Kr.

framtiden

nutid–

järnåldern

500 f. Kr.–800 e. Kr.

**Skriv om meningarna så att tidsuttrycken kommer först.
Tänk på ordföljden.**

1. Jag gick ut på kvällen.

På kvällen gick jag ut.

2. Hunden skällde på morgonen.

3. Vi använder surfplattor på lektionerna.

4. Erik skriver i sin bok på rasten.

5. Familjen åkte till Malmö på sin semester.

6. Harry springer till skolan efter frukosten.

7. Jag ska bada i morgon.

8. De kommer inte hit på jullovet.

Hur skriver man källhänvisningar?

Exempel

Fråga: Hur stort är ett människohjärta?

Källor: Jag använde tre olika källor när jag skulle hitta svaret på min fråga – en faktabok, en sida på internet och doktor Eriksen. Alla källorna gav samma svar.

Svar: Hjärtat är ungefär så stort som en knuten näve.

Så här skriver man källhänvisningar till en bok, en sida på internet och en intervju.

Exempel

1. Sjöberg, Lena (2016), *Slående fakta om hjärtat*, s.11
2. liv-halsa/sa-fungerar-kroppen/hjarta-och-blodomlopp, www.1177.se Hämtat 2019-09-16
3. Intervju med doktor Svein Eriksen, Lund 2019-10-23

Sök svar på frågorna och ange källorna.

Fråga: Hur många invånare har Storbritannien?

Källor:

1. _____

2. _____

3. _____

Svar: _____

Gav de olika källorna samma svar? _____

Om svaren var olika. Vad kan det bero på? _____

Fråga: Vad kallas ett djur vars mamma är en häst och pappa är en åsna?

Källor:

1. _____

2. _____

3. _____

Svar: _____

Gav de olika källorna samma svar? _____

Om svaren var olika. Vad kan det bero på? _____

Mitt vikingabröd

Till slut kunde jag ändå smaska på en nygräddad brödbit. Den var ganska liten eftersom jag hade fått skära bort allt som blivit svart i glöden.

När jag och mina kusiner var på ett vikingamuseum fick vi prova på att baka vikingabröd.

När vi skulle grädda brödet skulle vi hålla pinnarna över glöden. Det gick ganska bra men en tjej råkade knuffa till min pinne, så brödet ramlade ner i glöden. En kompis hjälpte mig att peta fram min nu helt svarta brödbit.

Under tiden gjorde några av de andra i gruppen upp eld. Det var inte så lätt för det blåste lite så tändstickan slocknade hela tiden.

Först fick vi mjöl, salt och vatten som vi skulle blanda till en deg. Det var otroligt kladdigt och min kusin Johan tappade degen i knät.

Därefter kletade vi fast degen längst ut på pinnar som var ungefär 60 cm långa. Degen hamnade inte bara på pinnen utan också i håret, i ansiktet och överallt. Vi såg ut som clownen.

VEM/VILKA

VAD

VAR

NÄR

VARFÖR

i går

klockan åtta

när

på morgonen

på kvällen

till slut

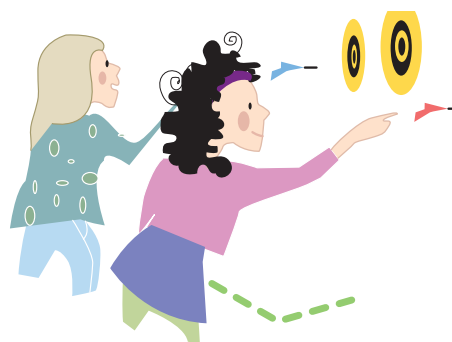
när

under tiden

därefter

medan

Min nya jacka

Efter en stund kom en expedit fram till oss. Han var omkring 20 år och verkade ha bra smak. Han plockade fram tre olika jackor, som jag gick till en provhytt och provade. Mamma följde också med. Jag provade alla, men tyckte mest om en som var svart med tryck på ryggen och en annan jacka, som var beige med dragkedja.

I lördags åkte min mamma och jag till klädaffären för att köpa en ny jacka åt mig. Min gamla har blivit för liten.

Till slut valde jag den svarta. Mamma betalade och jag fick kassen med min nya jacka. Innan vi åkte hem igen gick vi och köpte varsin glass.

Först såg jag en riktigt snygg jacka med tuffa detaljer på. Den var marinblå. Men mamma tyckte att den var för dyr. Hon visade mig en röd jacka som var billigare än den blå, men den såg tråkig och barnslig ut. Dessutom var ärmarna för korta.

Min nya jacka

Efter en stund kom en expedit fram till oss. Han var omkring 20 år och verkade ha bra smak. Han plockade fram tre olika jackor, som jag gick till en provhytt och provade. Mamma följde också med. Jag provade alla, men tyckte mest om en som var svart med tryck på ryggen och en annan jacka, som var beige med dragkedja.

I lördags åkte min mamma och jag till klädaffären för att köpa en ny jacka åt mig. Min gamla har blivit för liten.

Till slut valde jag den svarta. Mamma betalade och jag fick kassen med min nya jacka. Innan vi åkte hem igen gick vi och köpte varsin glass.

Först såg jag en riktigt snygg jacka med tuffa detaljer på. Den var marinblå. Men mamma tyckte att den var för dyr. Hon visade mig en röd jacka som var billigare än den blå, men den såg tråkig och barnslig ut. Dessutom var ärmarna för korta.

Först	fick	vi	träffa	en	vikings.		
Därefter	gick	vi	en	vandring	genom	en	vikingsaby.
Före	lunch	fick	vi	prova	att	använda	svärd och sköld.
Under	lunchen	satt	vi	runt	en	eld.	
På	eftermiddagen	provade	vi	olika	hantverk.		
Till	sist	fick	vi	leka	vikingsleksaker	en	stund.
På	kvällen	var	jag	jättetrött.			

En dag

Jag vaknar tidigt på morgonen, äter frukost, duschar och klär på mig.

Därefter springer jag till skolan och kommer fram i sista minuten.

Under dagen har vi lektioner och vid tretiden slutar vi.

Efter skolan har jag fotbollsträning och sen äter vi middag.

På kvällen ser jag på film och spelar dataspel. Hela familjen dricker te tillsammans.

Vid tiotiden lägger jag mig och läser en liten stund innan jag somnar.

vaknar	vaknade	åker
åkte	sitter	satt
kör	körde	spelar
spelade	äter	ät
glömmer	glömde	har
hade	ringer	ringde
hackar	hackade	springer
sprang	väntar	väntade
får	fick	bakar
bakade	kommer	kom

Skriv synonymer till de markerade orden. Se exemplet.

1. Jag gillar att cykla. Jag _____ *tycker om* _____ att cykla.
2. Haren skuttade på stigen. Haren _____ på stigen.
3. Vargen skrek vid fullmåne. Vargen _____ vid fullmåne.
4. Jag minns min första skoldag. Jag _____ min första skoldag.
5. Ibland kastar jag soporna. Ibland _____ jag soporna.
6. Jag gissar att det blir regn. Jag _____ att det blir regn.
7. På lovet ska vi åka till farmor. På lovet ska vi _____ till farmor.
8. Igår dundrade åskan över stan. Igår _____ åskan över stan.
9. Jag bävar för matteprovet. Jag _____ för matteprovet.
10. Den 1 april brukar vi lura varandra.
Den 1 april brukar vi _____ varandra.
11. Vi granskade fotot noga. Vi _____ fotot noga.
12. Kören övade två gånger i veckan.
Kören _____ två gånger i veckan.
13. Barnen stimmar i parken. Barnen _____ i parken.
14. Medicinen kommer att bota dig.
Medicinen kommer att _____

Ett ord på varje rad passar inte in. Stryk det.

1.	promenera	gå	äta	vandra
2.	smart	klok	intelligent	ilsken
3.	förstå	anteckna	begripa	fatta
4.	ropa	skrika	vänta	hojta
5.	tak	hus	kåk	stuga
6.	kompis	morbror	bästis	vän
7.	konstig	komisk	rolig	skojig

Ersätt ett av de ord som upprepas med en synonym. Se exemplet.

1. I söndags gick jag till min kompis Mehmet. Han är min bästa ~~kompis~~^{vän}.
2. Jag gick uppför trappan och ringde på. Mehmet's pappa öppnade och jag gick in.
3. På sitt rum höll Ahmed på att packa sina fotbollsgrejer. Han packade skor, tröja, byxor och strumpor.
4. Vi gick ut och gick nerför trappan.
5. I sista minuten sprang vi över gatan och sprang in i omklädningsrummet precis innan matchen skulle börja.
6. Vi gick ut och gick med de andra in på planen.
7. När matchen hade börjat sparkade Mehmet en lång boll. Precis vid sidolinjen hann jag upp bollen och sparkade den i mål.
8. Alla sprang runt och jublade och sen sprang de fram till mig och kramades.
9. Vårt lag vann. Vi vann också serien och jag vann målligan.

Stavas ordet med j eller g? Skriv rätt bokstav framför orden.

1. ___ illa

7. ___ ama

2. ___ öra

8. ___ ubel

3. ___ ena

9. ___ ärna

4. ___ ojo

10. ___ enom

5. ___ ympa

11. ___ uli

6. ___ uvel

12. ___ aga

Skriv orden i rätt ruta.

Stavas med j

Stavas med g

Skriv ord i meningarna. Välj bland orden i rutan.

gymnastik	ge	juni	Göteborg	jag	jobbar	gepard
jollrar	gitarr	joggar	gillar	göra	januari	Göran
Judit	jacka					

Min syster _____ att spela _____

Själv kan _____ inte spela något instrument.

I _____ ska min syster Julia och hennes kille _____

spela tillsammans i _____

De _____ hårt för att _____ succé.

Göran är bra på _____ och han _____ varje morgon

för att få bra kondition.

Göran och Julia har en baby som _____ gulligt när de spelar.

Hon heter _____ och hennes gosdjur är en _____

Jag tänker _____ henne en varm _____ på hennes

ettårsdag i _____

Skriv egna meningar med orden i rutan. Försök få med flera ord i samma mening.

gymnastik	ge	juni	Göteborg
jag	jobbar	gepard	jollrar
gitarr	joggar	gillar	göra
januari	Göran	Judit	jacka

**Bedöm återberättande texter. Titta på en sak i taget.
Ge 1, 2 eller 3 poäng i checklistan. Ju fler poäng, desto bättre.**

Bedöm	Text 1	Text 2	Text 3
1. Innehåll			
2. Rubrik			
3. Inledning			
4. Kronologisk ordning			
5. Tidsord			
6. Verb i preteritum			
7. Personliga pronomen			
8. Detaljer och kommentarer			
Summa:			

Renen

Renen tillhör hjortfamiljen. Hit hör även hjort, älg och rådjur.

Renen lever kring norra polcirkeln i Europa, Asien, Nordamerika och på Grönland. I Sverige går polcirkeln till exempel genom Jokkmokk. Det finns bara tamrenar i vårt land, men på många andra platser lever renen vilt.

Renen har tjock päls för att klara kylan. Varje hårstrå i pälsen är ihåligt och fyllt med luft för att värma bättre. Den har också stora klövar, med två så kallade lättklövar baktill, för att inte sjunka ner i snön. En stor rentjur kan väga 110 kg, bli cirka 2 meter lång och mäta 140 cm i mankhöjd. Renkon är något mindre. Den gråbruna pälsen är ljusare på undersidan och mörkare på benen, och på halsens undersida finns ett ljusare skägg. Både kon och tjuren bär horn, och de faller dem varje år.

Renarna lever tillsammans i hjordar. Renhjorden flyttar mellan sommar- och vinterbeten för att hitta föda. När den kalla hösten kommer drar de sig ner från fjället till skogslandet och vistas där under vintern. Där äter de träd lavar och andra lavar som de med hjälp av klövarna och mulen skrapar fram under snötäcket, som ibland kan vara meterdjupt. På våren vandrar de upp på fjället igen. Där betar de gräs och örter.

Renkon föder varje år i maj en kalv som diar hela sommaren. Därefter får kalven söka föda på egen hand, men den stannar hos vajan till nästa vår, då en ny kalv föds. Vid födseln väger kalven 4–6 kg och direkt efter födseln reser den sig upp och börjar dia.

I Sverige är det samer som föder upp och håller renar för att ta vara på köttet, skinnen och hornen. Köttet anses vara en delikatess och skinnen används vid tillverkning av stövlar, väskor, handskar med mera. Av hornen görs bland annat redskap och smycken. Förr i tiden användes renen som drag- och lastdjur. Det samiska ordet för renko är vaja och för rentjur är det sarv.

V

VET

.....

Ö

ÖNSKAR VETA

.....

L

LÄRT MIG

.....

.....

Vargen

Vargen är ett rovdjur som tillhör familjen hunddjur.

Det finns 32 olika arter av varg och de ser alla lite olika ut.

Vargen finns i Europa, Nordamerika och Asien.

Vargen är det största hundjuret på jorden.

De största vargarna är ca 1,5 m långa och väger upp till 80 kg.

De minsta är bara ca 0,80 m långa och väger 20 kg.

Pälsen kan vara vit, rödaktig, gulaktig, grå eller svart.

Den svenska vargen är grå med ljusare undersida.

Älg, rådjur och grävling är vanlig föda för vargen.

Ibland äter den också får, renar och hundar.

Vargföräldrarna lever ihop hela livet.

Varghonan föder sina ungar under perioden april–juni.

Ungarna är blinda när de föds och väger ca 4 kg.

När ungarerna är fem veckor börjar de äta kött.

Många tycker att jakt på varg bör tillåtas, eftersom ...

... vargen river både renar och får.

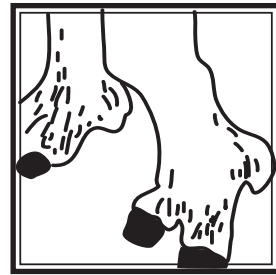
Andra menar att vargen måste få finnas, eftersom ...

... den är en naturlig del i det svenska djurlivet.

Vilken text hör till vilken bild?

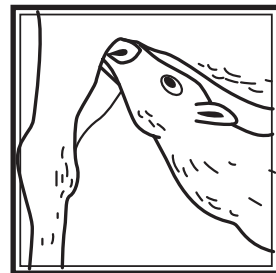
1. Renkon föder en kalv varje år.

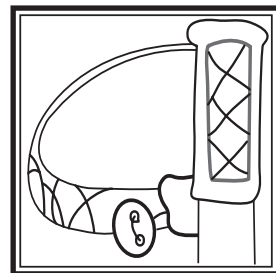
2. Både honan och hanen har horn.

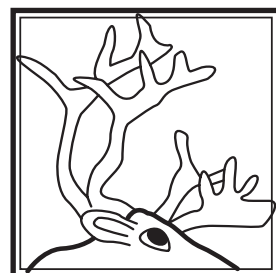
3. Av hornet gör man redskap och smycken.

4. De stora klövarna är tvåtåiga.

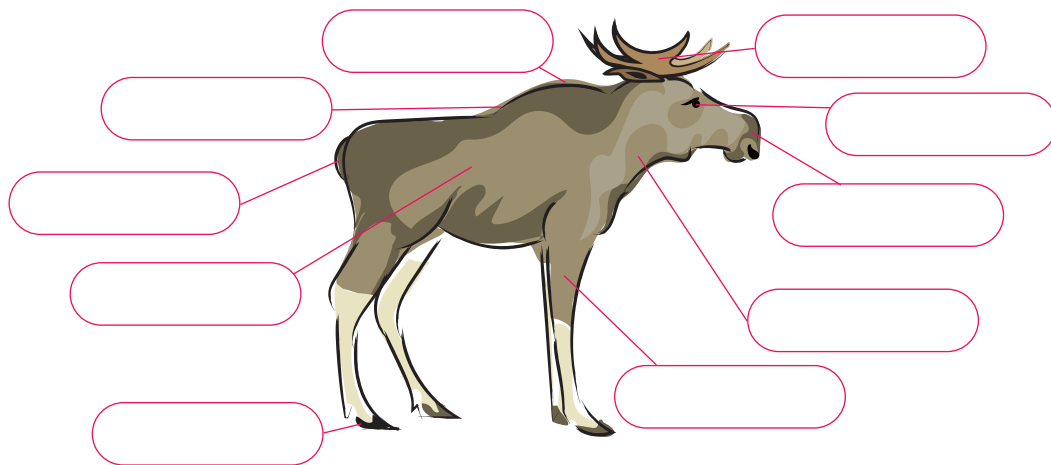
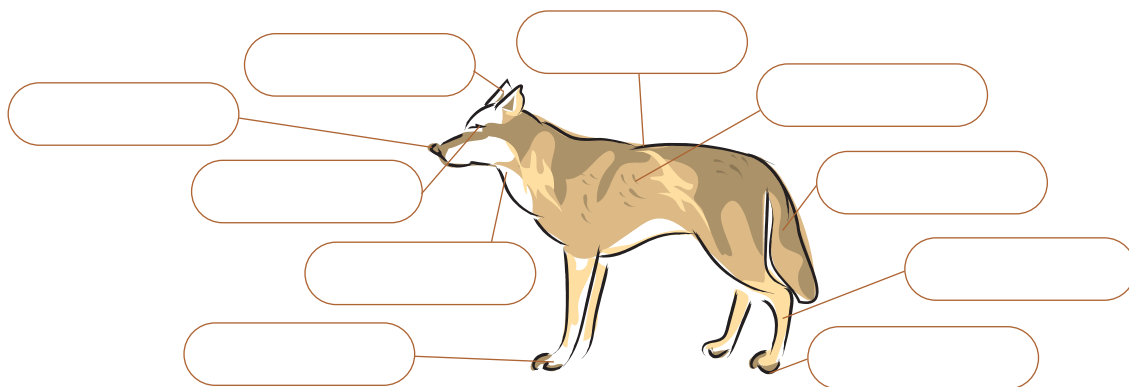
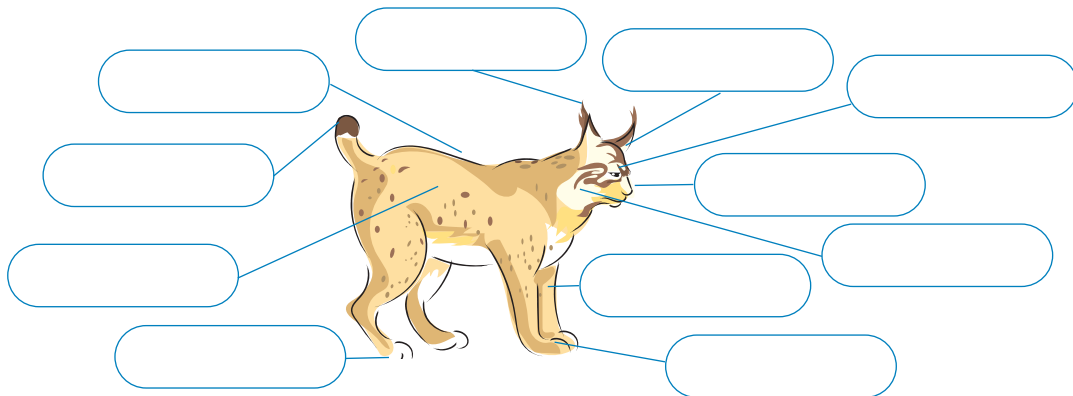
5. Renen lever i norra Europa och Norra Asien,
norra Nordamerika och på Grönland.

Skriv orden på rätt plats.

Obs! Några av orden kan du skriva vid flera djur.

tass	trampdyna	nos	öron	ben	manke	rygg	päls
klöv	horn	hals	mule	svans	ögon	örontofs	

Renen

Renen tillhör hjortfamiljen. Hit hör även hjort, älg och rådjur.

Renen lever kring norra polcirkeln i Europa, Asien, Nordamerika och på Grönland. I Sverige går polcirkeln till exempel genom Jokkmokk. Det finns bara tamrenar i vårt land, men på många andra platser lever renen vilt.

Renen har tjock päls för att klara kylan. Varje hårstrå i pälsen är ihåligt och fyllt med luft för att värma bättre. Den har också stora klövar, med två så kallade lättklövar baktill, för att inte sjunka ner i snön. En stor rentjur kan väga 110 kg, bli cirka 2 meter lång och mäta 140 cm i mankhöjd. Renkon är något mindre. Den gråbruna pälsen är ljusare på undersidan och mörkare på benen, och på halsens undersida finns ett ljusare skägg. Både kon och tjuren bär horn, och de fäller dem varje år.

Renarna lever tillsammans i hjordar. Renhjorden flyttar mellan sommar- och vinterbeten för att hitta föda. När den kalla hösten kommer drar de sig ner från fjället till skogslandet och vistas där under vintern. Där äter de träd lavar och andra lavar som de med hjälp av klövarna och mulen skrapar fram under snötäcket, som ibland kan vara meterdjupt. På våren vandrar de upp på fjället igen. Där betar de gräs och örter.

Renkon föder varje år i maj en kalv som diar hela sommaren. Därefter får kalven söka föda på egen hand, men den stannar hos vajan till nästa vår, då en ny kalv föds. Vid födseln väger kalven 4–6 kg och direkt efter födseln reser den sig upp och börjar dia.

I Sverige är det samer som föder upp och håller renar för att ta vara på köttet, skinnet och hornen. Köttet anses vara en delikatess och skinnet används vid tillverkning av stövlar, väskor, handskar med mera. Av hornen görs bland annat redskap och smycken. Förr i tiden användes renen som drag- och lastdjur. Det samiska ordet för renko är vaja och för rentjur är det sarv.

Renen

Renen är ett hovdjur som tillhör hjortfamiljen. Den lever på tundran i norra Europa, norra Asien, norra Nordamerika och på Grönland. I Sverige finns bara tamrenar, medan renen lever vilt på många andra platser. Rentjuren kallas sarv och renkon kallas vaja.

Renen föds upp för skinn och köttet, som anses vara en delikatess. Skinnen används vid tillverkning av stövlar, väskor, handskar med mera, och av hornet gör man bland annat redskap och smycken. För i tiden användes renen som drag- och lastdjur.

Varje år i maj föder renkon en kalv som diar hela sommaren. Därefter får kalven söka föda på egen hand, men den stannar hos vajan till nästa vår, då en ny kalv föds. Kalven väger vid födseln mellan 4–6 kg och reser sig direkt efter födseln för att dia.

Den täta pälsen är gråbrun på ovansidan, ljus på undersidan och mörk på benen. Varje hårstrå är luftfyllt för att värma bättre. Halsens undersida har ett långt, ljust skägg. De stora tvååiga klövarna har två så kallade lättklövar baktill, vilka gör att renen inte sjunker ner i snön. Både honan och hanen har horn som de fäller varje år. Vikten är cirka 110 kg för tjurar och något mindre för kor. En liten ren är cirka 1,2 m lång och mäter 0,87 m i mankhöjd medan en riktigt stor ren kan bli 2,2 m lång och 1,4 m hög.

För att hitta föda vandrar renhjordarna mellan sommar- och vinterbeten. På vintern lever de i skogslandet och äter trädlavar eller skrapar fram lavar under ofta metertjock snö med hjälp av klövarna. Sommartid betar hjorden gräs och örter uppe på fjället.

Renen	lever	kring	polcirkeln	i Europa,	Asien,	Nordamerika	och	på Grönland.
Renen	har	tjock	päls	för att	klara	kylan.		
Varje	hårstrå i pälsen	är	ihåligt	och	fyllt med luft	för att	värma bättre.	
Både kon	och tjuren	bär	horn	och	de	fäller dem	varje år.	
Renen	lever tillsammans	i hjordar.						
Renen	föds upp	för köttet,	skinnnet och	hornen.				

8a

Det finns	bara tamrenar här,	men	på många andra platser	lever	renen vilt.
När	den kalla vintern	kommer	drar renarna sig	ner från fjället	till skogslandet
och	vistas där	under vintern.			
Där äter de trädlavar	och	andra lavar	som de med hjälp av klövarna	och	mulen
skrapar fram under snötäcket		som ibland kan vara	meterdjupt.		

810

Järven

Järven var ett rovdjur, det vill säga den jagade och åt andra djur.

Den levde i skogar och fjälltrakter i norra Sverige. I Sverige fanns det ungefär 700 järvar.

Järven såg ut som en liten brun björn. Den blev ungefär 70–85 cm lång och hade dessutom en 15–25 cm lång mörkbrun svans.

Järven åt många slags djur, till exempel harar, fåglar och till och med renar. När renen betade lav i den djupa snön smög järven fram och kastade sig över den överraskade renens nacke och bet ihjäl den.

Ofta orkade järven inte äta upp allt kött på en gång. Då sparade den överblivna bitar på olika hemliga ställen. Ibland klättrade den upp i ett högt träd och gömde köttet där.

Järvarna parade sig i början av sommaren. Honan var dräktig i ungefär 9 månader och ungarna föddes i februari. Honan grävde en grop i den djupa snön och där gömde hon sina ungar. När ungarna föddes var de små som sorkar. De var blinda och vägde bara ett hekto. Men de växte sedan fort, och på några månader var de fullvuxna.

Järven

Järven är ett rovdjur, det vill säga den jagar och äter andra djur.

Den lever i skogar och fjälltrakter i norra Sverige. I Sverige finns det ungefär 700 järvar.

Järven ser ut som en liten brun björn. Den blir ungefär 70–85 cm lång och har dessutom en 15–25 cm lång mörkbrun svans.

Järven äter många slags djur, till exempel harar, fåglar och till och med renar. När renen betar lav i den djupa snön smyger järven fram och kastar sig över den överraskade renens nacke och biter ihjäl den.

Ofta orkar järven inte äta upp allt kött på en gång. Då sparar den överblivna bitar på olika hemliga ställen. Ibland klättrar den upp i ett högt träd och gömmer köttet där.

Järvarna parar sig i början av sommaren. Honan är dräktig i ungefär 9 månader och ungarna föds i februari. Honan gräver en grop i den djupa snön och där gömmer hon sina ungar. När ungarna föds är de små som sorkar. De är blinda och väger bara ett hekto. Men de växer sedan fort, och på några månader är de fullvuxna.

Jämför meningarna. Vad är skillnaden?

Järven ser ut som en björn.

Järven ser ut som en liten brun björn.

Den blir ungefär 70–85 cm lång och har dessutom en 15–25 cm lång svans.

Den blir ungefär 70–85 cm lång och har dessutom en 15–25 cm lång mörkbrun svans.

När renen betar lav i snön smyger järven fram och kastar sig över renens nacke och biter ihjäl den.

När renen betar lav i den djupa snön smyger järven fram och kastar sig över renens nacke och biter ihjäl den.

Ibland klättrar järven upp i ett träd och gömmer köttet där.

Ibland klättrar järven upp i ett högt träd och gömmer köttet där.

Honan gräver en grop i snön och där gömmer hon sina ungar.

Honan gräver en grop i den djupa snön och där gömmer hon sina ungar.

Rudolf går vilse

Det var en gång en gullig ren som hette Rudolf. Han var liten men modig och gav sig ofta ut på äventyr.

En dag när Rudolf var ute i skogen mötte han ett stort lodjur. Lodjuret tittade hotfullt på honom och frågade:

– Vem är du och vad gör du här?

– Jag heter Rudolf och jag letar lavar. Jag är hungrig. Vad heter du?

Lodjuret såg farligt ut men var egentligen snällt.

– Jag heter Leo, svarade lodjuret, och jag kan visa dig ett fint ställe med massor av lavar. Kom med mig.

Rudolf och Leo vandrade iväg tillsammans. Efter en stund kom de till en vacker glänta med massor av lavar. Rudolf skuttade fram och började äta. Han åt och åt och gick allt längre bort. När han var mätt tittade han upp. Var är jag? tänkte han, och vart har Leo tagit vägen?

Lodjuret var borta och Rudolf kände inte alls igen sig. Han gick och gick men hittade inte hem. Vad skulle han göra? Det hade precis blivit vår och vilken dag som helst skulle mamma och de andra renarna i hjorden bege sig upp på fjället. Tänk om de flyttade utan honom. Då skulle han aldrig hitta dem.

Efter en ensam natt i skogen var Rudolf jätteledsen och rädd. Då fick han höra en röst. Det var pojken Aslak som småsjöng för sig själv.

Aslak tvärstannade när han fick syn på Rudolf. Vad gjorde en ensam renkalv här i skogen? Han pratade lugnande och sa:

– Kom, kom! Jag ska hjälpa dig.

Den lilla renkalven stod alldeles stilla och darrade. Aslak tog fram sin lasso och svingade den över sitt huvud. Vips hade Rudolf en snara runt halsen. Han kämpade men han kunde inte komma loss.

Aslak tog tag i Rudolf och tittade på hans öra. Där kunde han se vem som ägde renkalven.

– Titta! sa Aslak, det är ju morbror Nils renkalv. Jag måste ta den tillbaka till byn.

Lite motsträvigt följde Rudolf med Aslak. Några timmar senare var de framme i byn. Rudolf kunde höra de andra renarna och när han kom närmare kände han igen sin mamma. Aslak släppte Rudolf och han rusade genom renhjorden bort till henne.

Aldrig mer skulle han gå ensam ut i skogen.

Skriv orden i rätt mening.

Haren

stora
djupa

långa
tjock

öppna
täta

1. Harar lever oftast i _____ landskap.
2. Undantaget är skogsharen som helst lever i de _____ skogarna.
3. Haren bygger sällan något bo, de vilar i _____ gropar
som göms av _____ buskar.
4. Ungarna har redan vid födseln en _____ päls.
5. De flesta harar har _____ bakben.

Brunbjörnen

största
tjock
vuxen

stora
ljusbrun
mörkbrun

små
kända
lång

Brunbjörnen känns igen på sitt _____ huvud. Den har däremot
_____ ögon och öron. Pälsen är _____ och färgen varierar,
ibland är den _____ och ibland _____
Från nosen till svansroten är kroppen mellan 1,7 och 2,8 meter _____.
En _____ hane väger mellan 100 och 300 kg.
Den _____, _____ björnen i Sverige vägde 352,1 kg.

Skriv verben i presens i meningarna.

springa	vandra	smyga	skutta	rusa
passera	trava	röra sig	flyga	slingra
tillverka	fälla	föda	tillhöra	

1. På våren _____ *rusar* _____ korna ut till betesmarken.
2. Ormen _____ *slingrar* _____ fram genom gräset.
3. Haren _____ fram och tillbaka över fältet.
4. Hästarna _____ runt banan.
5. Hunden _____ framför oss på stigen.
6. Småfåglarna _____ kvickt mellan träden.
7. Lejonen _____ ljudlöst mot bytet.
8. Varje dag _____ katten vårt hus.
9. Vargar _____ över stora områden.
10. Renarna _____ från fjället ner till skogslandet.
11. Renarna _____ sina horn varje år.
12. Fjällripan _____ fasanfamiljen.
13. Järven _____ sina ungar i en grop.
14. Av renskinnet _____ man bland annat stövlar och väskor.

Skriv meningar med verben i rutan. Skriv i presens.

springa
passera

vandra
trava

smyga
röra sig

skutta
flyga

rusa
slingra

je	te	tid
värr	åt	ha
gär	ald	ock
var	de	na
rig	så	dag
sål	him	få
kun	tors	de
len	tölj	de
dag	viss	all
ty	fram	var

**Bedöm beskrivande texter. Titta på en sak i taget.
Ge 1, 2 eller 3 poäng i checklistan. Ju fler poäng, desto bättre.**

Bedöm

Text 1 Text 2

1. Innehåller texten tillräckligt med fakta?
2. Är alla fakta korrekta?
3. Finns det en rubrik som berättar vad texten handlar om?
4. Är texten organiserad i stycken som berättar om olika saker?
5. Är verben skrivna i presens genom hela texten?
6. Finns det beskrivande adjektiv i texten?
7. Innehåller texten beskrivande och tydliga verb?

Summa

Vik ett spöke

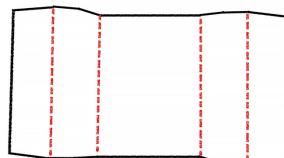
Material

- ett papper (ungefär 20 x 10)
- en penna

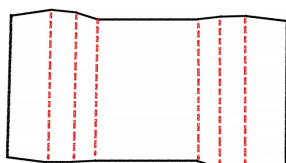
Gör så här

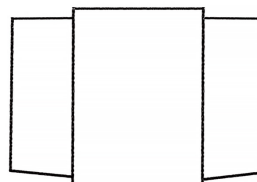
1. Vik papperet i tre lika stora delar.

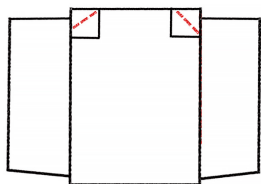
2. Vik de yttre delarna en gång till.

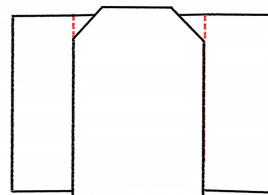
3. Vik dem ytterligare en gång (se bilden).

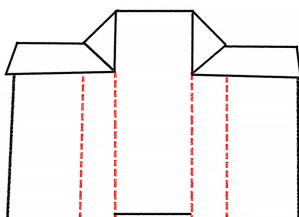
4. Vänd papperet och tryck till kanterna.

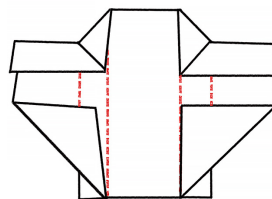
5. Vik ner de övre hörnen på mittendelen.

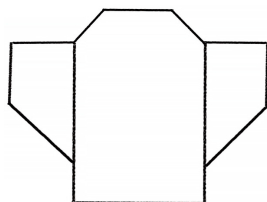
6. Stoppa in de vikta hörnen.

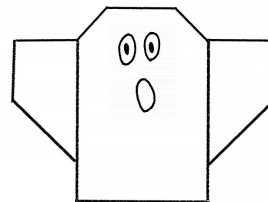
7. Vänd papperet och vik ner de yttre delarna.

8. Vik de nedre delarna snett uppåt.

9. Vänd papperet.

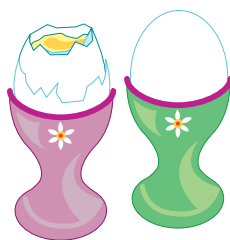

10. Rita ett hemskt spöke.

Koka ägg

Du behöver

- 2 ägg
- 1 kastrull
- vatten

Gör så här

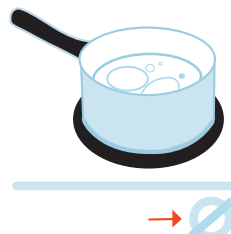
1. Ta fram 2 ägg.

2. Lägg äggen i en kastrull.

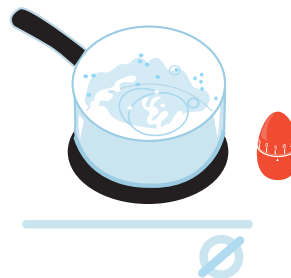
3. Fyll kastrullen med vatten så att det täcker äggen.

4. Vrid på plattan på spisen.

5. Låt koka upp.

6. Koka i 3 min (löskokt), 6 min (krämig gula) eller 9 min (hårdkokt).

7. Häll bort det varma vattnet.

8. Skölj äggen i kallt vatten.

Arbetsgången har kommit i oordning. Klipp ut meningarna och placera dem i rätt ordning. Numrera sedan meningarna.

_____ Häll bort det varma vattnet.

_____ Fyll så mycket vatten i kastrullen att det täcker ägget.

_____ Koka ägget i 3 min. (löskokt), 6 min. (krämig gula) eller 9 min. (hårdkokt).

_____ Ta fram ett ägg.

_____ Vrid på plattan på spisen.

_____ Lägg ägget i en kastrull.

_____ Skölj ägget i kallt vatten.

_____ Låt vattnet koka upp.

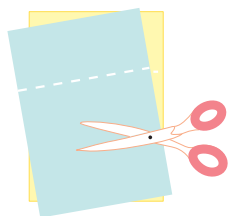
Vilka ord saknas? Skriv dem i luckorna.

Gör en vindsnurra

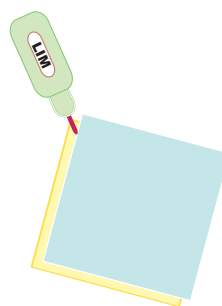
Du behöver

- 2 färgade A4-papper
- 1 sax
- _____
- _____
- _____
- 1 hammare

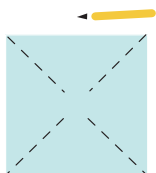
Gör så här

1. Klipp bort lite på papperen så att du får två _____.

2. _____ ihop papperen.

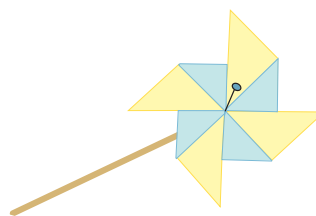
3. Dra streckade _____ enligt bilden.

4. Klipp _____ linjerna, men inte ända in till mitten.

5. Vik _____ spets in mot mitten.

6. Stick spiken genom spetsarna och _____ den i blomsterpinnen.

Vik	papperet	i	tre	lika	stora	delar.
Vik	de	yttre	delarna	två	gångar	till.
Vänd	papperet	och	tryck	till	kanterna.	
Vik	ner	de	övre	hörnen	på	mittendelen.
Stoppa	in	de	vikta	hörnen.		
Vänd	papperet	och	vik	ner	de	yttre delarna.
Vik	de	nedre	delarna	snett	uppåt.	
Vänd	papperet	och	rita	ett	hemskt	spöke.

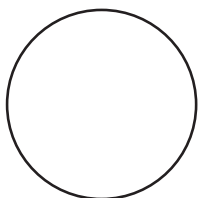
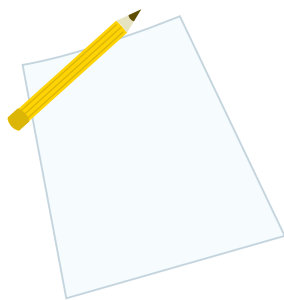
5

Rita en gris

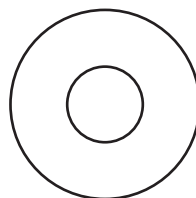
Du behöver

- en penna
- ett ritpapper

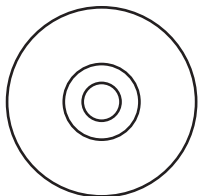
Gör så här

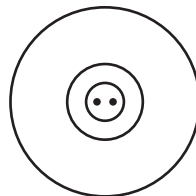
1. Rita en cirkel, cirka 5 cm i diameter (rakt igenom).

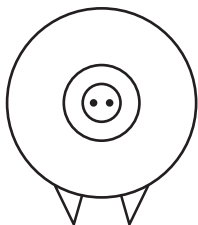
2. Rita en cirkel mitt i den första cirkeln, cirka 2 cm i diameter.

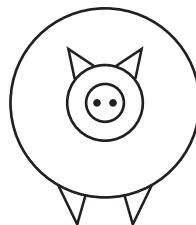
3. Rita en cirkel mitt i den andra cirkeln, cirka $\frac{1}{2}$ cm i diameter.

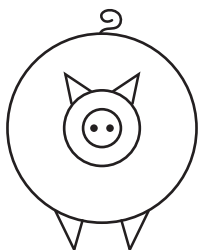
4. Rita två prickar bredvid varandra i den tredje cirkeln.

5. Rita två v längst ner, under den första cirkeln.

6. Rita två upp och nedvända v uppe på den andra cirkeln.

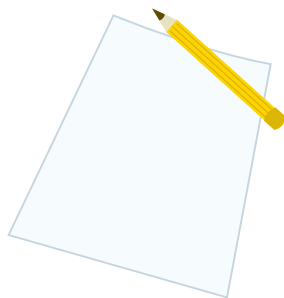

7. Rita en knorr högst upp på den största cirkeln.

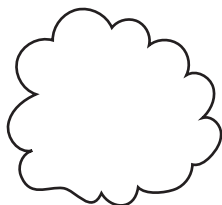
Rita ett får

Du behöver

- en penna
- ett ritpapper

Gör så här

1. Rita en fluffigt moln, cirka 5 cm högt och 5 cm brett.

2. Rita två v vid molnets undersida.

3. Rita ett v i mitten av molnet, cirka 1,5 cm högt.

4. Rita två prickar bredvid varandra i bokstaven v.

5. Rita två halva bananer längst upp på bokstaven v, en halva på var sida och med böjarna nedåt.

hoppa	hoppa	spring	springa
läs	läsa	klipp	klippa
måla	måla	ät	äta
sov	sova	skriv	skriva
titta	titta	dröm	drömma
smyg	smyga	gör	göra
tänk	tänka	sitt	sitta

Skriv verben i meningarna. Kom ihåg stor bokstav.

riv
simma
sitt

hoppa
klipp
spring

klättra
sätt

rita
måla

vik
stanna

ät
nys

1. _____ av 10 cm av ett snöre.
2. _____ papperet på mitten.
3. _____ ena sidan grön.
4. _____ en bil med blyertspenna.
5. _____ uppför berget.
6. _____ vid stoppskylten.
7. _____ dig på stolen.
8. _____ fram och tillbaka i bassängen.
9. _____ över stenen på stigen.
10. _____ bort ogräset ur rabatten.
11. _____ stilla i båten.
12. _____ med både kniv och gaffel.
13. _____ i näsduken.
14. _____ inte i rabatterna.

Skriv instruktioner under bilderna.

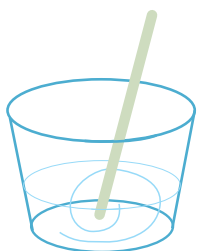
Såpbubblor

Du behöver

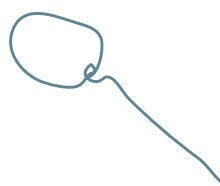
- 1 dl diskmedel
- 1½ – 2 dl vatten
- ½ tsk florsocker eller strösocker
- 20 cm ståltråd

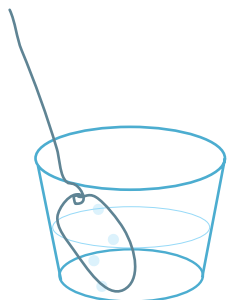
Gör så här

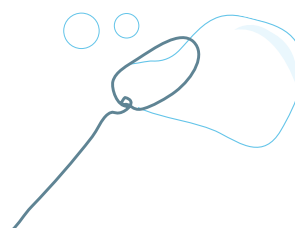
1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

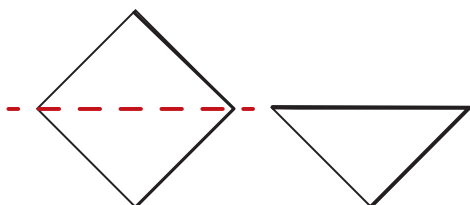
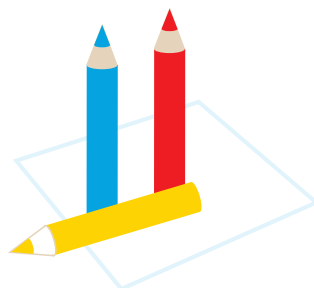
Skriv instruktioner under bilderna.

Vik en hund

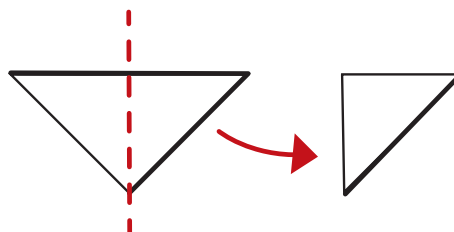
Du behöver

- ett kvadratisk papper
- färgpennor eller kritor

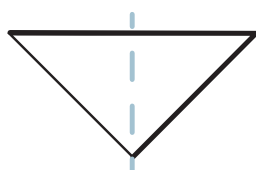
Gör så här

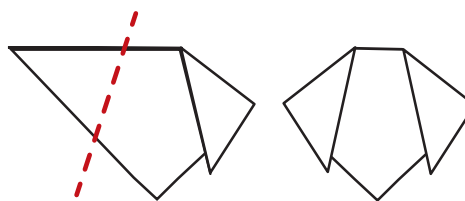
1. _____

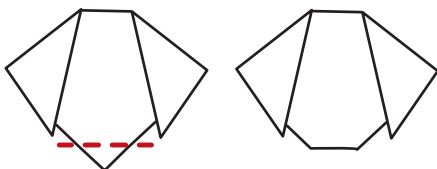
2. _____

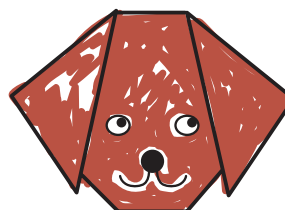
3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

hårborste	läskburk	soppåse
pappersbit	bordsduk	taklampa
dörrvakt	cykelsadel	fotbollsplan

ketchup

flaska

sylt

burk

cykel

pump

lakan

bad

skor

gymnastik

tillåten

barn

borste

disk

Skriv sammansatta ord som innehåller orden höst, potatis, vatten eller papper. Se exemplen.

höst	potatis
vatten	papper
	pappersdocka toalettpapper

**Ett ord eller två ord? Skriva ihop eller skriva isär?
Skriv meningar med orden så att man förstår skillnaden.**

1. en skum tomte och en skumtomte

2. rök fritt och rökfritt

3. svälj reflexer eller sväljreflexer

4. kyckling lever och kyckinglever

5. får päls och fårpäls

Stryk under alla ord med sj-ljud.

Sjukhuset låg nere vid sjön. Där fanns sju sjuka skyttar med skägg. De ville att sköterskan skulle sköta om dem men hon ville hellre sjunga. En man med skägg sa då:

- Ta på dig en sjal och gå och hämta ansjovis.
- Det är så kallt, mitt skinn blir knottrigt.
- Var inte så sjåpig.
- Var kan jag skölja fisken?
- Det finns en skylt som visar var vattnet finns.
- Ska jag skära potatisen?
- Ja, och blanda den med grädde, hackad lök och en sked salt.

Skriv de understrukna orden i rätt spalt.

sj-	sk-

Vilka ord beskrivs? Obs! Alla börjar på sj-ljud (sj-, sk-).

1. Kan män ha på hakan. _____
2. Kan man ha över axlarna. _____
3. Är man när man har influensa. _____
4. Kommer före åtta. _____
5. Äter man soppa med. _____
6. Är läderskor gjorda av. _____
7. Visar vad som finns i affären. _____
8. Gör man hos tandläkaren. _____
9. Gör man med en kniv. _____
10. Kan man säga istället för rosa. _____
11. I den kan man bada. _____
12. Gör hundar ibland. _____
13. Ett annat ord för bälte. _____
14. Är det när solen går ner. _____
15. Gör man när man gjort något dumt. _____

Du behöver
tandborste
tandkräm

Gör så här:

1. Först tar man tandkräm på tandborsten.
2. Borsta mycket på alla tänder.
3. Spotta ut löddret.
4. Ställ tillbaka tandborsten i muggen.

**Bedöm instruerande texter. Titta på en sak i taget.
Ge 1, 2 eller 3 poäng i checklistan. Ju fler poäng, desto bättre.**

Bedöm

Poäng

1. Finns den information du behöver?
2. Talar rubriken om vad du ska göra?
3. Talar materiallistan om vad du behöver?
4. Är arbetsgången tydlig och i rätt ordning?
5. Står verben i imperativ?
6. Står substantiven i rätt form?

Vill du bli räddad av en modig brandman?

Välkommen till Gullrankeskolans dag!

Prova något spännande, superkul
och kanske skrämmande!

Dagens höjdpunkt kommer att bli **KORGRESAN!**

VAR? I 4 A:s klassrum

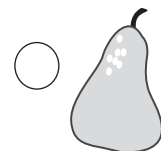
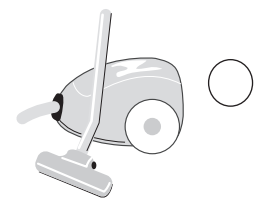
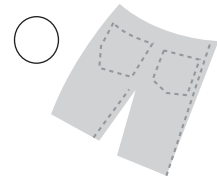
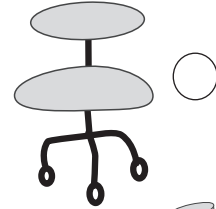
NÄR? Lördagen 24 maj, klockan 11-15

KOSTNAD? 10 kronor/räddning.

Åk två gånger för 15 kronor.

Till vilken bild passar texterna?

1. Suger rent i minsta vrå.
2. Glansigt, fräscht med sommarkdoft!
3. Två om dagen håller vinterns förkylningar borta.
4. Tre minuter morgon och kväll med Borstodent!
5. Trendigaste looken, senaste modellen!
6. Hösten är här! Och regnet! Men vad gör det?
7. Sitt bekvämt när du pluggar!
8. Det är mycket som ska med!
9. Kan kompisarna få tag i dig?

Törs du	trött på din gamla cykel
Köp	och prova
Vill du	biljetter redan nu
Är du	testa
Prova	höstens snyggaste jacka
Testa	det nya spelet
Hjälp oss	ha ett perfekt par sneakers
Fryser du	bli räddad av en modig brandman
Vill du	klimatekonomiskt
Kom in	något spännande och superkul
Har du	om öronen
Bli	köpt ett nytt buskort
Prova	att tömma lagret

ISKALL

KALL

KYLIG

SVAL

LJUM

VARM

HET

SKÅLLHET

KALL

KALLARE

KALLAST

GOD

GODARE

GODAST

GLAD

GLADARE

GLADAST

ARG

ARGARE

ARGAST

MÖRK

MÖRKARE

MÖRKAST

SKÖN

SKÖNARE

SKÖNAST

NY

NYARE

NYAST

VARM

VARMARE

VARMAST

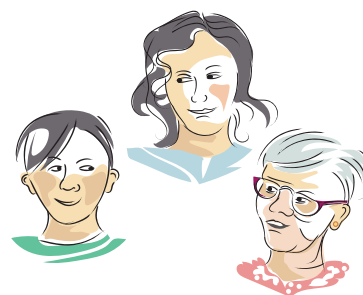

Titta på bilderna och skriv färdigt meningarna.

1. Den blå bollen är liten men den gula bollen är _____
och den röda bollen är _____

2. Jag är gammal men mamma är _____
och mormor är _____

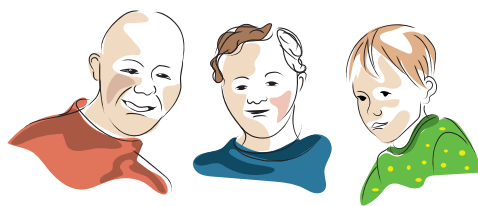

3. Väskan är tung men ryggsäcken är _____
och resväskan är _____

4. Den randiga tröjan är stor

men den rutiga är _____ och den prickiga är _____

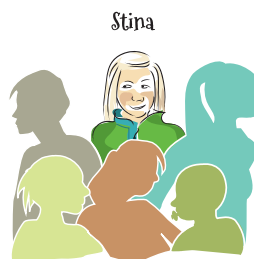
5. Pappa är ung men jag är _____

och min lillebror är _____

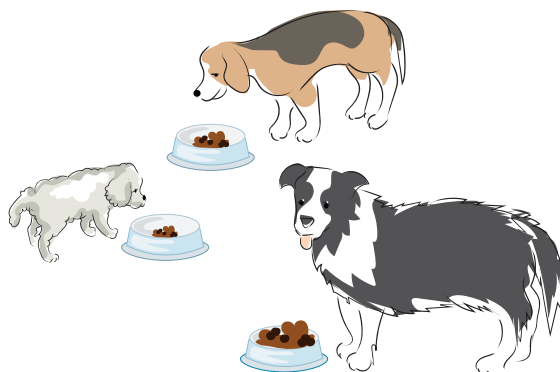
6. Jag har många syskon men Arash har _____

och Stina har _____

7. Fido äter mycket men Lady äter _____

och Lufsen äter _____

Skriv motsatserna under bilderna.

1. billiga

2. _____

stort

3. _____

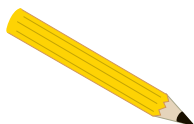

tjock

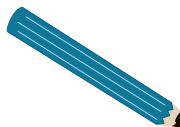

4. smal

5. _____

trubbig

6.

hög

7.

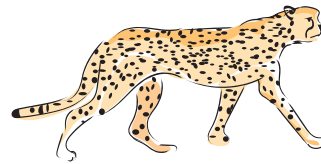
kort

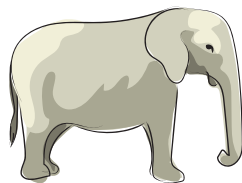

8.

långsam

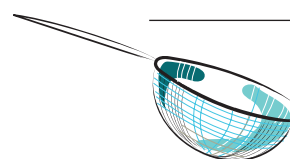
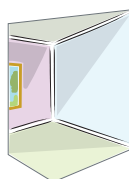
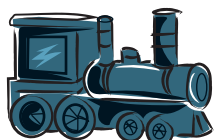
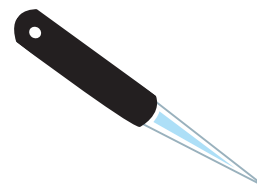
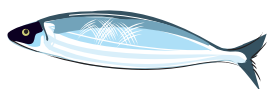
9.

lätt

Skriv rätt ord vid rätt bild. Välj bland orden i rutan.

ett glas en väg en vas en sil ett bus vila ett lok
en glass en vägg vass en sill en buss en villa ett lock

Bedöm argumenterande texter. Titta på en sak i taget.
Ge 1, 2 eller 3 poäng i checklistan. Ju fler poäng, desto bättre.

Innehåller annonsen ...? ja/nej poäng

1. ett bra namn
2. en häftig bild
3. viktig information
4. ett erbjudande
5. ett lockande språk
6. en kommentar
7. verb i imperativ
8. adjektiv
9. allitteration

Lejonet och musen

Ett stort lejon låg och sov under ett träd en varm sommardag.

Plötsligt kom en liten mus och sprang över hans nos. Lejonet vaknade och lyfte tasserna för att döda musen.

- Hur vågar du störa min middagslur? röt lejonet.
- Förlåt, jag, jag menade inte ..., pep musen.
- Vet du vad som händer med dem som väcker mig? väste lejonet.
- Snälla, ät inte upp mig, bad musen, jag kanske kan hjälpa dig en annan gång.

När lejonet hörde detta skrattade han högt men lät ändå musen springa iväg.

Några dagar senare fastnade lejonet i ett nät, som några jägare hade lagt ut för att fånga honom.

– Grrr grrr! Hjääalp! vrålade lejonet, medan han kämpade med repen. Men inget hjälpte, han satt fast.

Då kom den lilla musen springande. Hon hade hört lejonets rop.

- Lugn, bara lugn, jag ska hjälpa dig, viskade musen.
- Vad skulle du kunna göra? snyftade lejonet. Du som är så liten kan väl inte hjälpa mig.

Hela dagen och hela natten gnagde den lilla musen på nätet.

Nästa morgon när solen gick upp var lejonet befriat.

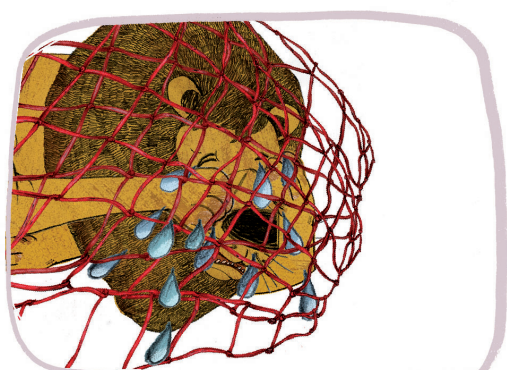
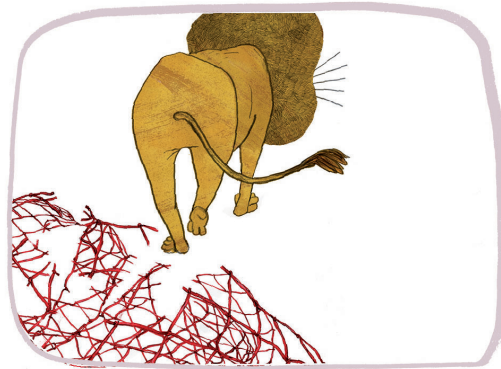
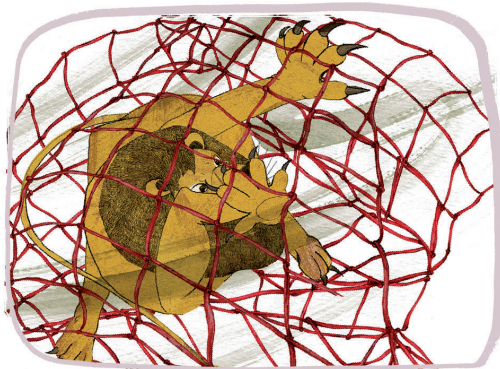
- Du räddade mig, du lilla mus, mumlade lejonet tacksamt.

Även en liten vän
kan vara till stor hjälp.

Vilken sensmoral passar till fabeln *Korpen och räven*?

- Den som gapar efter mycket mister ofta hela stycket.
- Trägen vinner.
- Den illa gör han illa far.
- Högmod går före fall.
- Lita inte på en smickrare.
- Alla tål inte att få veta sanningen om sig själva.
- Tänk först, handla sen.
- Genom lögn klarar man sig inte ur fara.
- Allt är inte guld som glimmar.
- Den som inte arbetar när det är varmt får hungra när det blir kallt.
- Lyckan kommer lyckan går, minnena består.

– Uppriktigt sagt, skrattade tjuren, märkte jag inte, när du kom, och inte heller att du satt på hornspetsen.

Myggan och tjuren

Självöverskattning inger löje.

Själv tycker jag att jag ger ditt horn en festlig, färgskimrande avslutning.

En mygga hade slagit sig ner på spetsen av en tjurs horn.

Och flyger du iväg, märker jag inte det heller.

Men irriterar jag dig, så säg bara till, så ska jag försvinna.

– Kära herr Tjur, sa myggan, jag hoppas du inte tycker att jag misspyder den här platsen.

Därifrån hade hon god utsikt, och dessutom tyckte hon att hon var en prydnad för det nakna hornet.

Hitta på ett slut och en sensmoral till fabeln.

Myggan och tjuren

En mygga hade slagit sig ner på spetsen av en tjurs horn. Därifrån hade hon god utsikt, och dessutom tyckte hon att hon var en prydnad för det nakna hornet.

– Kära herr Tjur, sa myggan, jag hoppas du inte tycker att jag misspyder den här platsen. Självt tycker jag att jag ger ditt horn en festlig, färgskimrande avslutning. Men irriterar jag dig, så säg bara till, så ska jag försvinna.

– Uppriktigt sagt, sa tjuren, _____

– Hur	vågar	du	störa	min	middagslur?	röt	lejonet.

– Förlåt,	jag,	jag	menade	inte ...,	pep	musen.

–	Vet	du	vad	som	händer	med	dem	som
väcker	mig	?	väste	lejonet	.			

–	Snälla	,	ät	inte	upp	mig	,	bad	musen
,	jag	kanske	kan	hjälpa	dig	en	annan	gång	.

6

Kung Lejon och skalbaggen

Kung Lejon tittade sig i spegeln.

– Vilken vacker och nobel varelse jag är, sa han. Jag ska visa mina hängivna undersåtar att deras ledare är en kung i varje tum.

Kung Lejon satte på sig sin mantel, sin stora juvel prydda krona och alla sina guld- och silvermedaljer. När han sedan gick längs gatorna i sitt kungarike bugade alla som såg honom ända ner till marken.

– Ja, ja, sa Kung Lejon, jag förtjänar denna respekt från mitt folk, för jag är verkligen en riktig kung.

Nära vägen kröp en liten skalbagge. När kungen fick se den sa han:

– Skalbagge, jag befäller dig att buga djupt för mig.

– Ers majestät, sa skalbaggen, jag vet att jag är liten men om ni tittar nära på mig så ser ni att jag bugar.

Kungen lutade sig närmare.

– Skalbagge, sa han, du är så svår att se långt där nere, så jag är fortfarande inte säker på att du bugar.

– Ers majestät, sa skalbaggen, titta ännu närmare. Jag försäkrar er att jag verkligen bugar.

Kungen böjde sig ännu lite närmare. Men manteln, kronan och medaljerna hade gjort hans överdel mycket tung. Plötsligt tappade han balansen och föll. Med ett ilsket vrål ramlade han ner i diket vid sidan av vägen.

Den skrämde skalbaggen gick iväg. Från topp till tå var kung Lejon täckt med lera.

Högmod går
före fall.

Läs fabeln och sätt ut skiljetecken i dialogen.

Cikadan och myrorna

Cikadan, som är duktig på att sjunga, sjöng hela sommaren lång. När kalla höstvindar svepte löven från träden frös och svalt den stackars cikadan. Hon letade reda på myrorna som hade vinterbonat sin stack och fyllt den med matförråd till vintern.

Låna mig lite mat sa hon

Vad har fröken hållit på med under sommaren frågade myrorna

Jag har ägnat mig åt sång blev svaret

Då kanske det är dags att övergå till dans, som kan ge värme åt frusna armar och ben rådde myrorna

Och cikadan dansade och sjöng ända fram mot vintern. Lyckligtvis fick hon sedan hon svultit och frusit till sist hjälp av de arbetsamma myrorna.

*Den som inte vill arbeta i värmen
får hungra i kölden.*

Rita en tecknad serie med pratbubblor om cikadan och myrorna.

Cikadan och myrorna

Cikadan som är duktig på att sjunga, sjöng hela sommaren lång. När kalla höstvindar svepte löven från träden frös och svalt den stackars cikadan. Hon letade reda på myrorna som vinterbonat sin stack och fyllt den med matförråd till vintern.

- Låna mig lite mat, sa hon.
- Vad har fröken hållit på med under sommaren? frågade myrorna.
- Jag har ägnat mig åt sång, svarade hon.
- Då kanske det är dags att övergå till dans, som kan ge värme åt frusna armar och ben, rådde myrorna.

Och cikadan dansade och sjöng ända fram mot vintern. Lyckligtvis fick hon sedan hon svultit och frusit till sist hjälp av de arbetsamma myrorna.

Den som inte vill arbeta i värmen
får hungra i kölden.

Läs texterna och fyll i den liknelse du tycker passar bäst.

flitig som en myra
stark som en björn
hungrig som en varg
klok som en uggla
stolt som en tupp
arg som ett bi
pank som en lus
glad som en lärka
modig som ett lejon
listig som en räv

1. I lördags fick vi en säck med potatis. När vi skulle bära upp den utropade min pappa:

– För att få upp den här måste man vara _____

2. I går lånade jag syrrans cykel utan att fråga. När jag kom hem var hon _____

_____. Hon hade missat en film som hon ville se på bio.

3. Min morbror vann första pris i en cykeltävling. Han var _____

_____ när han visade oss pokalen som han hade vunnit.

4. Efter en heldag i skogen var jag _____

när jag äntligen fick sätta mig vid middagsbordet.

5. Jag visste inte hur vi skulle kunna övertala mamma och pappa att åka med oss till Legoland.

– Vi ber vår storebror Jussi om råd, sa jag till sist. Han kommer säkert på något smart.

Han är ju _____

6. I går stoppade min kompis, Lena, ett bråk. Det var några killar som retade en liten tjej.

Lena är _____

7. Mamma plockar jättemycket bär varje sommar.

Hon är _____

8. Mormor ger mig alltid så bra råd när jag har problem.

Hon är _____

9. Jag har absolut inga pengar kvar.

Jag är _____

10. När jag fyllde år fick jag en ny cykel.

Jag blev _____

Skriv tj eller k i början av orden.

1. en ____ uv

2. en ____ ej

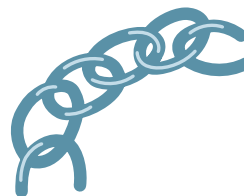
3. ett ____ atter

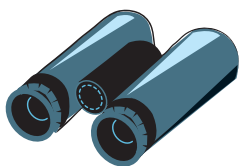
4. en ____ ännare

5. en ____ ockis

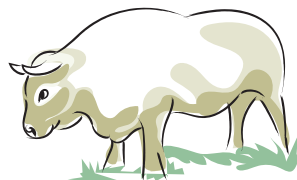
6. en ____ edja

7. en ____ ikare

8. en ____ yckling

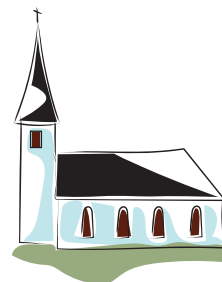
9. en ____ ur

10. en ____ ejsare

11. en ____ ilometer

12. en ____ yrka

Bedöm innehållet i några fabler. Titta på en sak i taget.
Ge 1, 2 eller 3 poäng i checklistan. Ju fler poäng, desto bättre.

Bedöm

Hur bra är ...?

Fabel 1

Fabel 2

Fabel 3

1. djuren presenterade

2. mötet beskrivet

3. dialogen

4. handlingen

5. sensmoralen

Haren och sköldpaddan

Det var en gång en hare som skröt om sin snabbhet för de andra djuren i skogen.

– Ingen har någonsin besekrat mig när jag springer för fullt, utropade han. Jag utmanar vem som helst att tävla mot mig.

– Jag accepterar din utmaning, muttrade sköldpaddan.

– Du skojar väl, skrattade haren. Jag skulle kunna dansa runt dig hela vägen och ändå komma först i mål.

– Spar ditt skrytande tills du har vunnit, svarade sköldpaddan. Ska vi sätta igång?

När banan och startplatsen var ordnade satte tävlingen igång. Nästan direkt försvann haren ur sikte.

Efter en stund stannade han och la sig ner. Han ville visa sitt förakt för sköldpaddan och tog sig därför en tupplur.

Sköldpaddan kämpade på och när haren till slut vaknade såg han att sköldpaddan hunnit nästan ända fram till målet.

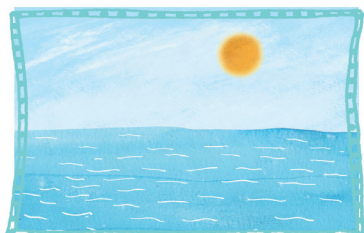
Haren sprang allt vad han kunde men hann ändå inte ikapp. Sköldpaddan vann därför loppet.

Trägen vinner.

Hur fungerar vattnets kretslopp?

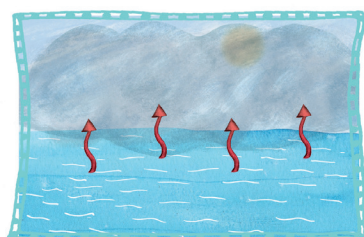
Det vatten som finns på jorden idag är detsamma som fanns på jorden för fyra miljarder år sedan, och det är samma vatten som kommer att finnas på jorden i framtiden. Vattnets kretslopp förklarar hur vattnet cirkulerar. Så här går det till om naturen får sköta sig själv:

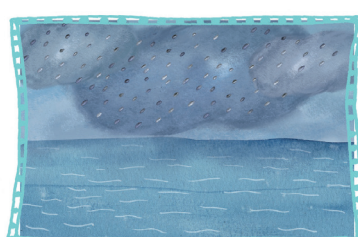
1. När solen lyser på vattnet i hav, sjöar och floder stiger temperaturen på vattenytan.

2. Värmen gör att vattendroppar avdunstar och blir till en gas, som kallas vattenånga.

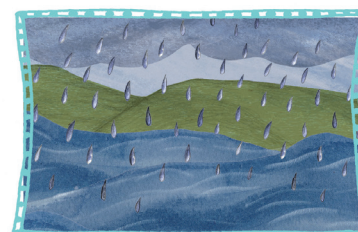
3. Eftersom varm luft är lättare än kall luft så stiger vattenångan uppåt. Ju högre upp i atmosfären man kommer, desto kallare blir det.

4. Kylan gör att vattenångan kondenserar och blir till vattendroppar, som samlas i moln. Ju fler vattendroppar det blir i molnen, desto tyngre blir de.

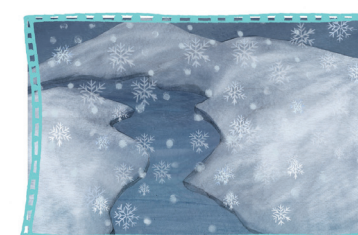
5. Till slut faller vattendropparna mot jorden som nederbörd, i form av regn, hagel eller snö.

6. På jorden samlas det mesta av nederbörden upp i hav, sjöar och floder.

7. Om nederbörden faller på marken tas den om hand av växter, sipprar ner i grundvattnet eller rinner i bäckar och åar mot större vatten.

8. Av den nederbörd som faller på glaciärer fryser det mesta till is. En del smälter och rinner mot havet.

Oavsett var nederbörden faller så är vattnet nu tillbaka på jorden och kan åter värmas upp av solen, avdunsta, kondensera, samlas upp osv. Om och om igen i ett evigt kretslopp.

cirkulerar

avdunstar

vattenånga

atmosfären

kondenserar

nederbörd

glaciärer

kretslopp

när något går runt

**när ett ämne
i flytande form
övergår till gasform**

vatten i gasform

**gaserna som finns
runt jorden**

**när ett ämne i gasform
övergår till vätska**

regn, snö eller hagel

**stora ismassor
som sakta rör sig**

**en rörelse i cirkel
som pågår hela tiden**

Här rensar man bort saker som inte är av glas men som ändå har hamnat i glasåtervinningen.

Först samlar vi som använt flaskor och burkar av glas ihop dem så att vi kan kasta dem på rätt plats.

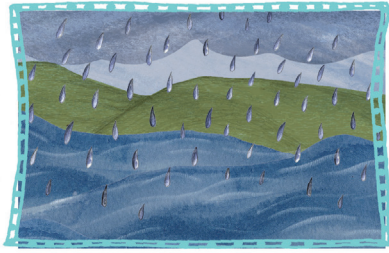
För att kunna använda glaset måste det först krossas och smältas ner till ny glasmassa.

Därefter går vi till en återvinningsstation och där stoppar vi flaskorna och burkarna i stora glasigloos eller containers.

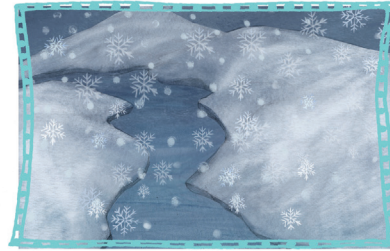
Slutligen tillverkas nya flaskor och burkar som kan fyllas med olika saker.

De ihopsamlade flaskorna och burkarna körs till en uppsamlingsplats.

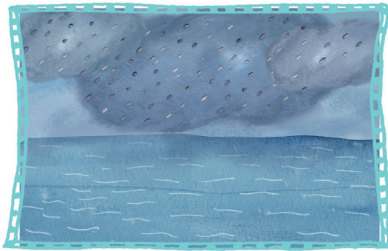

På jorden samlas det mesta av nederbörden upp i hav, sjöar och floder.

Av den nederbörd som faller på glaciärer fryser det mesta till is. En del smälter och rinner mot havet.

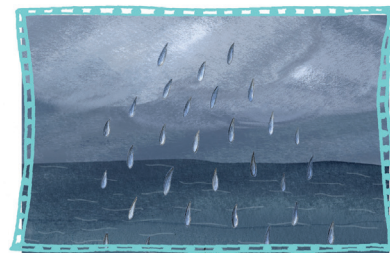
Kylan gör att vattenågan kondenserar och blir till vattendroppar, som samlas i moln. Ju fler vattendroppar det blir i molnen, desto tyngre blir de.

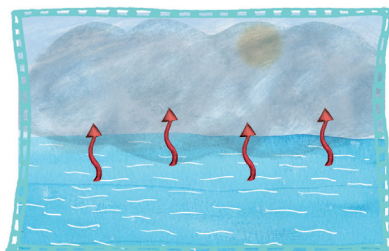
Värmen gör att vattendroppar avdunstar och blir till en gas, som kallas vattenånga.

När solen lyser på vattnet i hav, sjöar och floder stiger temperaturen på vattenytan.

Till slut faller vattendropparna mot jorden som nederbörd, i form av regn, hagel eller snö.

Eftersom varm luft är lättare än kall luft så stiger vattenågan uppåt. Ju högre upp i atmosfären man kommer, desto kallare blir det.

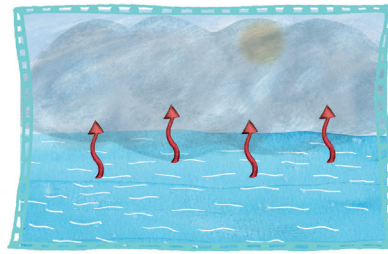

Om nederbörden faller på marken tas den om hand av växter, sipprar ner i grundvattnet eller rinner i bäckar och åar mot större vatten.

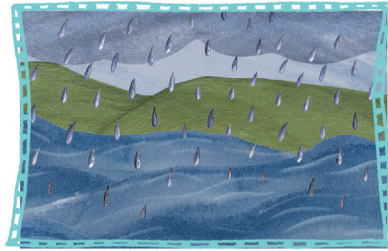
Kylan gör att vattenångan kondenserar och blir till vattendroppar, som samlas i moln. Ju fler vattendroppar det blir i molnen, desto tyngre blir de.

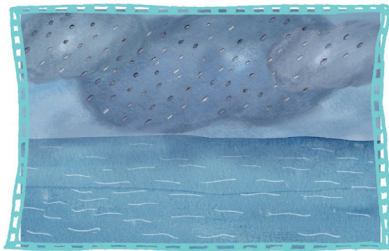
Till slut faller vattendropparna mot jorden som nederbörd, i form av regn, hagel eller snö.

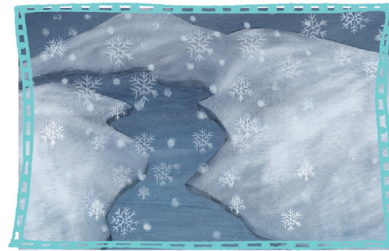
Eftersom varm luft är lättare än kall luft så stiger vattenångan uppåt. Ju högre upp i atmosfären man kommer, desto kallare blir det.

När solen lyser på vattnet i hav, sjöar och floder stiger temperaturen på vattenytan.

På jorden samlas det mesta av nederbörden upp i hav, sjöar och floder.

Värmen gör att vattendroppar avdunstar och blir till en gas, som kallas vattenånga.

Om nederbörden faller på marken tas den om hand av växter, sipprar ner i grundvattnet eller rinner i bäckar och åar mot större vatten.

Av den nederbörd som faller på glaciärer fryser det mesta till is. En del smälter och rinner mot havet.

Eftersom varm luft är lättare än kall luft stiger vattenången uppåt.

Om temperaturen sjunker under noll övergår vattnet från flytande form till fast form.

Om många vattendroppar samlas i ett moln blir molnet tungt.

Om vatten kokar så bildas vattenånga.

På grund av värmen avdunstar en del av vattnet och det bildas vattenånga.

Eftersom det är samma vatten som hela tiden cirkulerar på jorden kallas det för ett kretslopp.

När det blir kallare kondenserar vattenången och blir till vattendroppar.

5

Så odlas potatis

Potatisen är en rotfrukt som vi ofta äter tillsammans med kött eller fisk. Många människor odlar potatis på sina bondgårdar eller i sina trädgårdar.

På våren sätter man potatis. Man tar då potatis från förra året och sätter ner dem i jorden. På varje potatis finns det 4–6 så kallade ögon. Om man lägger potatisen ljust skjuter groddar ut från ögonen. Man sätter potatisen cirka 7 centimeter under jorden med 20–25 centimeters mellanrum. Groddarna växer och efter några veckor sticker de upp ur jorden. De får då gröna blad och blommor som kallas blast.

När blasten växer behöver den vatten och näring och bildar därför nya rötter. Spetsen på dessa rötter sväller upp till knölar. Det är dessa knölar vi kallar potatis.

Om potatisen får ljus på sig kan den bli grön och har då bildat ett ämne som är giftigt. Därför är det viktigt att man kupar potatisen. Det innebär att man öser upp jord runt blasten så att potatisen hela tiden är täckt av jord.

Efter 8–9 veckor är potatisen klar och man tar då upp den.

Så odlades potatis

Potatisen var en rotfrukt som vi ofta åt tillsammans med kött eller fisk. Många människor odlade potatis på sina bondgårdar eller i sina trädgårdar.

På våren satte man potatis. Man tog då potatis från förra året och satte ner dem i jorden. På varje potatis fanns det 4–6 så kallade ögon. Om man lade potatisen ljust sköt groddar ut från ögonen. Man planterade potatisen cirka 7 centimeter under jorden med 20–25 centimeters mellanrum. Groddarna växte och efter några veckor stack de upp ur jorden. De fick då gröna blad och blommor som kallades blast.

När blasten växte behövde den vatten och näring och bildade därför nya rötter. Spetsen på dessa rötter svällde upp till knölar. Det var dessa knölar vi kallade potatis.

Om potatisen fick ljus på sig kunde den bli grön och hade då bildat ett ämne som var giftigt. Därför var det viktigt att man kupade potatisen. Det innebar att man öste upp jord runt blasten så att potatisen hela tiden var täckt av jord.

Efter 8–9 veckor var potatisen klar och man tog då upp den.

Skriv sambandsord i meningarna. Välj bland orden i rutan.

därför för att så på så sätt eftersom om

1. Det är viktigt att tvätta händerna _____ undvika smittspridning.
2. Håll för munnen när du hostar, _____ kan du förhindra smittspridning.
3. _____ undvika hål i tänderna ska du borsta dem i minst tre minuter.
4. Många fåglar har svårt att klara sig på vintern, _____ flyttar de söderut.
5. _____ bin kan stickas har biodlaren alltid skyddskläder på sig.
6. Efter några dagar spricker pupporna och _____ kan myggorna komma ut.
7. Älgarna blir oroliga och rör _____ mer på sig.
8. På vintern blir fjällräven vit och _____ blir det svårt för fienden att upptäcka den.
9. Vattenånga kondenserar _____ temperaturen sjunker.
10. _____ vatten hettas upp till mer än 100 grader kokar det.
11. Vatten har en kemisk formel, H_2O , och _____ kan alla i hela världen förstå vad det är.
12. _____ vattnets temperatur sjunker under 0 grader bildas is.

**Skriv ihop de två korta meningarna till en mening.
Använd sambandsorden i rutan.**

därför för så på så sätt eftersom om på grund av

1. Molnen blir för tunga. Det börjar regna eller snöa.

Om molnen blir för tunga börjar det regna eller snöa.

2. Jag ska gå till skolan. Jag kan inte leka med dig.

3. Vi kan inte måla huset. Vi har inga penslar.

4. Temperaturen sjunker. Vattenången kondenserar.

5. Hon missade provet. Hon hade varit sjuk.

6. Jag ställer alltid en väckarklocka. Jag kommer aldrig för sent.

7. Vattnet har frusit till is. Man kan gå på det.

8. Man måste avsalta havsvatten innan man kan dricka det. Havsvattnet är salt.

9. Alla insamlade glasburkar körs till Hammar i Närke. Där finns Sveriges enda anläggning för återvinning av glas.

10. Det är bra om flaskorna och burkarna är rena. Det är människor som sorterar.

vatten	yta
grund	vatten
krets	lopp
fram	tid
fågel	art
lång	smal
trä	cylinder
cykel	hjul
lek	redskap
åter	vinning

Ska orden skrivas ihop eller skrivas isär? Ringa in rätt alternativ.

1. Ägaren till affären höjde lönerna för sin ...

kassa personal.

kassapersonal.

2. På skylten i restaurangen stod det ...

Rökfritt!

Rök fritt!

3. Det blev fel på min tvättmaskin och jag fick ett meddelande. Där stod det:

Skicka fel rapport.

Skicka felrapport.

4. Jag brukar baka en jättegod ...

butterkaka.

butter kaka.

5. På måndag ska min lillebror på ...

ett års kontroll.

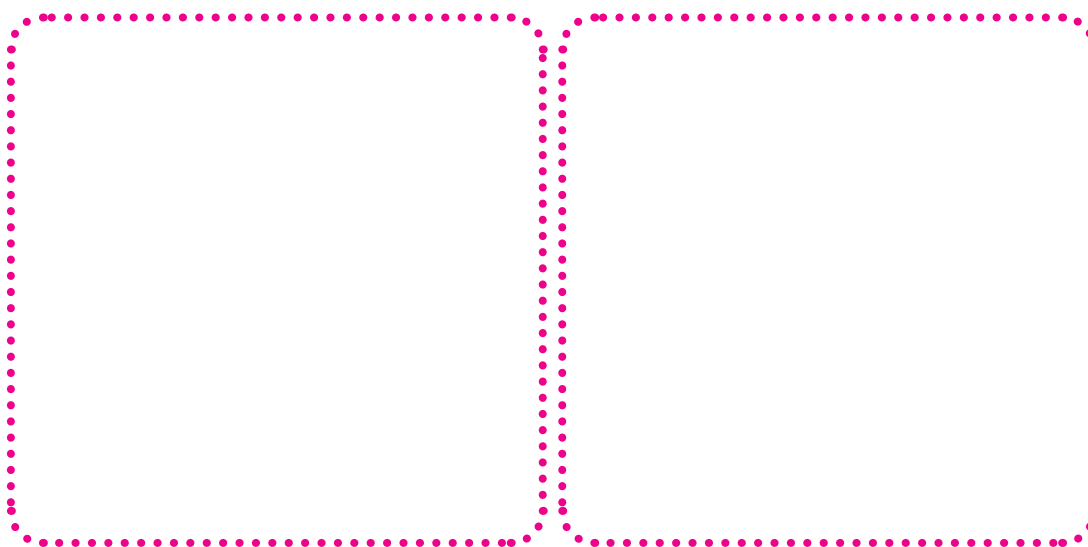
ettårskontroll.

6. På julafton brukar jag smaska på en ...

skumtomte.

skum tomte.

7. Rita bilder som visar skillnaden mellan en kul glass och en kulglass.

Så fungerar vattnets kretslopp

Först lyser solen på vattnet och då bildas det vattenånga. Ångan består av små vattendroppar som stiger upp mot himlen.

När vattendropparna kommer upp i himlen bildas det moln. Om molnen blir för tunga så blir det nederbörd.

Nederbörden kan bestå av regn, hagel eller snö. Vattnet som nederbörden blir kan hamna i en å och sedan rinna ner i till exempel en sjö. Det mesta av vattnet åker ut i sjön men det andra åker ner i grundvattnet.

I grundvattnet kan det stanna i många år. Ända tills att det kommer upp igen genom en källa eller när människan pumpar upp det.

Sedan börjar kretsloppet om igen och det är tack vare kretsloppet som vi kan leva här på jorden.

Hur fungerar vattnets kretslopp?

Solen värmer vattnet i haven och sjöarna. Då blir vattnet varmt och lite blir till ånga. Ångan stiger upp i luften till molnen där de blir vattendroppar. Då molnet blivit fullt med vattendroppar faller dropparna ner till jorden igen som regn. Ibland är det kallt och då blir dropparna snö istället.

**Bedöm en förklarande text. Titta på en sak i taget.
Ge 1, 2 eller 3 poäng i checklistan. Ju fler poäng, desto bättre.**

Bedöm

Poäng

1. Rubrik

2. Definition

3. Förklaring

4. Avslutning

5. Sambandsord för tid och för orsak/verkan

6. Verb i presens

7. Ämnesspecifika ord

